Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...мнай 1921 оной ...брин 21-һээ гарана | № 225 (13714) | 1974 оной сентябриин 25, среда | Сэн 2 мүнгэн

УРГАСА ХУРЯАЛГАЯА, НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛАЛГАЯА, МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ БЭЛДЭХЭ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ЗЭРГЭ ҺАЙНААР ЯБУУЛАЯЛ

В. КОМБАЙНЕРНУУДАЙ МҮРЫСӨӨН

РЕПОРТАЖ

...ооһо тарягаа богони ...орто, һайн шанартайгаар ...жа абаха гэһэн мүры... Башүүрэй совхозой ком...ернуудай дунда үргэ... дэлгэрһэн байна. Энэ ...сөөндэ совхозой рабоч... түрүүлэгшэ Савелий ...вич Федотов эхи табяа. ...таряа хуряалгын үедэ ...нда һуужа, гурбан ...һаа бүридэһэн бүлэ... толгойлжо, бүхыдөө 15 ...ан центнер таряа сохи... абаха гэжэ шиидээ һэн. Совхозой дирекци, парт... болон рабочком социа... мүрысөөнэй гурим батал..., энэ жэлэй ургаса ху...тада эрхимлэжэ, чемпио... нэрэ зэргэдэ хүртэһэн ...йнерта ВДНХ ошохо ...ко 150 түхэриг шантай... барюулха гэжэ тогтоон... Мүн хоёрдохи, гурбада..., дүрбэдэхи, табадахи һуу...дые эзэлһэн 7 комбай... 100-һаа 35 хүрэтэр тү...өөр шагнагдахаар ха...даа. Тэрэшэлэн авто...наар ороохо зөөһэн жо...лодто урмашуулгын хэ...шан барюулагдаха.

...йнернууд, жолоошод ...гаа шуужа ороһон ... Үүсхэл гаргаһан ком...ер С. М. Федотов мүры...дэ эрхимлэжэ ябана. ...мүнөө үедэ 4400 цент... таряа сохёод, абаһан ...аа эдэ үдэрнүүдтэ дүүр... байһанаа мэдүүлбэ.

...гурбадахи бригадын эр... комбайнер Василий Фи... Григорьев (1-дэхи ...) үнгэрһэн жэлдэ 4600 ...ер таряа сохёод, совхоз ...оо хоёрдохи һуури эзэлжэ гараа һэн. Мүнөө жэлдэ залуу механизатор Василий Павловые дахуулжа, 4 мянган центнер таряа сохихо уялга абаһан байна. Һүүлэй мэдээгээр энэ комбайнер 3800 гаран центнер таряа сохинхой.

— Үглөөнэй 6 часһаа һүниин тэн хүрэтэр таһалгаряагүй хүдэлнэбди. абаһан уялгаяа дүүргэхэ дүтэлөөбди, — гэжэ Василий Филиппович мэдүүлбэ.

Шадабаритай бэрхэ комбайнернуудай тоодо гушаад жэлэй механизатор Михаил Михайлович Плюснин (2-дохи зураг) ороно. Энэ комбайнер 3 мянган центнер таряа сохихо гэһэн уялгаяа дүүргэнхэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ «Дружба» колхозой комбайнернууд эндэ ерээд, туһаламжа хүргэжэ байна. Республикын комбайнернуудай дунда мүрысөө үүсхэһэн СССР-эй Верховно Соведэй депутат Очир Бадмаевич Аюшеев түрүүтэй хэдэн комбайнер ерээд, совхозой комбайнернуудай мүрысөөндэ шэнэ эршэ оруулба.

Сентябриин 21-нэй байдалаар энэ совхоздо 5500 гектарай таряан хуряагдаад, тоог дээрэ 50 мянга гаран центнер ороoһон ороод байгаа.

— Таряа хуряалгамнай түргэндөө ороо. 1700 гектар обёос, бага зэргэ шэнииcэ хуряагдахаар үлэнхэй, — гэжэ совхозой ахамад агроном Петр Гылыкович Гылыков хэлээ.

Гүрэндэ 5 мянган центнер таряа тушааха даабаряа совхозойхид үлүүлэн дүүргээ. Гүрэнэй амбаарта 5400 центнер таряан тушаагдаа.

Совхозой таряанай тоогууд дээрэ үрэһэ хааха, тэрэниие сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэри хоёр халаанда эмхидхэгдэнхэй.

— Энэ жэлдэ 15500 центнер таряа үрэһэндэ хааха түсэбөө дүүргээбди. Эдэ үдэрнүүдтэ 4 мянган центнерыень сэбэрлээд байнабди, — гэжэ совхозой ахамад агроном мэдүүлээ.

Совхозой Добуунай тоог дээрэ хүрэхэдэ, таряа хатааха, сэбэрлэхэ хүдэлмэри таһалгаряагүй ябуулагдажа байба. Таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ Зүүн Сибириин соёлой институдай студентнэр магтаалтай ябана.

КЗС-10 машинаар Андрей Захирович Кандыбаев шингтэй таряа хатаана. Тракторист Цыдежап Цыренов урдаа хамууртай тракторaар тоог дээрэхи таряа обоолжо, автомашинаһаа буулгана.

— Тоог дээрэмнай 13 мянган центнер таряан оронхой. Нэгэшье килограмм ороoһо гутаахагүйн түлөө оролдонобди, — гэжэ энэ тоогые даагша Бадматар Дондубон (3-дахи зураг, зүүн талаһаа) хэлээ.

Иигэжэ совхозой механизаторнууд. таряашал толорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй таряа хуряалгые амжалтатайгаар дабажа байнхай.

Б. ГЫЛЫКОВ.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Хяагтын аймагай ажахынууд гүрэндэ һү тушааха байгша онойнгоо түрүүшын гурбан кварталай түсэб болзорһоонь 8 үдэрөөр уридшалан дүүргэбэ. Тиигэжэ Эхэ орондоо 80900 центнер һү үгэхэ түсэбөө 81516 центнертэ хүргөө.

Аймаг дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда ябадаг «Заря» колхоз энэ үнгэрһэн хугасаа соо хараалагдаһан даабаряа 144 процент бэелүүлээ. Тиихэдэ сагаан эдеэ элбэгжүүлдэгээрээ холуур суурхадаг «Дружба» колхозой, «Пограничный» совхозой һаалишад 9 һарынгаа түсэб 108—111 процентдэ хүргэбэ.

Һаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ «Родина» колхозой Ивановскын, «Пограничный» совхозой Хоронхойн, «Дружба» колхозой Ехэ-Хүдэриин һаалишад онсо шалгарһан байна. Мүнөө аймагай ажахынуудай һаалишад түсэбһөө гадуур һү тушааһаар.

Д. ТУЛУХОНОВ,
аймагай хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, шанарыень шалгаха гүрэнэй инспектор.

ШАЛГАРНА

Жэл бүри таряа хуряалгын үедэ онсо шалгаржа, ажахы аймаг доторөо суурхадаг үнинэй комбайнер М. Курмазов өөрынгөө хүбүүнтэй хамта СКД-5 комбайнаараа таряа хадахадаа, 10 үдэрэй туршада, 300 гаран гектарай шэнииcэ суглуулаа. Тиигэжэ түсэбөө хоёр дахин үлүүлээд, мүнөө обёос хадажа байнхай. Эндэшье нүхэр Курмазов үдэрэйнгөө нормо холо үлүүлнэ.

З. ВЕСНИНА.
Улаан-Үдын аймаг,
«Сэлэнгэ» совхоз.

ДААБАРЯ ҮЛҮҮЛНЭ

Хайшаашье харахада—хуряагдаһан таряалан. Һаяхан комбайнуудай ябаад гараһан полидо анзаһатай хэдэн тракторнууд орожо, хара торго дэлгэжэрхиһэндэл үзэгдэнэ. Эндэ мантан томо К-700, тээ саанаханань ДТ-75 тракторнууд табилууна. Эдэнэрнай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай отделениин механизаторнууд намарай паар хахалжа байна гээшэ.

— Манай отделени намарай паар дээрэһээ жэл бүри һайн ургаса абадаг юм, — гэжэ эндэхи бригадир А. А. Пашинский хэлэбэ. — Комбайнай хойноһоол плуг табидаг заншалтайбди. Мүнөө энэ хүдэлмэреэ дүүргэхэеэ байнабди.

Колхозой дүрбэн бэрхэ трактористнууд хэдэхэн үдэрэй туршада 460 гектар намарай паар хахалаа.

Арбаад анзаһатай К-700 тракторай рульда үнинэй механизатор Николай Васильевич Погодин һуунхай, урэжэлтэ хара хүрьһые урматайгаар ябуулна. Энэ тракторист халаан бүридөө 4—5 гектар нормоһоо үлүү хахална. Мүн намарай паар хахалхадаа тракторист Игорь Николаевич Колесников шалгарна. Тэрэ халаанайгаа даабари ходо 160—170 процент дүүргэдэг.

Кукурузын хуряагдахалаар лэ тэрэ полидо трактористнууд Сергей Гонтов, Александр Казаков гэгшэд орожо, намарай паар һайнаар хахална, үдэр бүри даабаряа үлүүлнэ.

Бүхыдөө 600 гектар намарай паар хахалха түсэбөө отделениин механизаторнууд үглөө мүнөө дүүргэхэеэ байна.

В. БАШАРОВ.

Зэдын аймаг.

СОШОРДОМО ДОХЁО

ОРОЙТОЖО МАГАД

Худан голые гүбөэ дээрэһээ харахада, хада хабсагайн боорёор, һөөг бургааһан соогуур сэнхир хүхэ нариихан утаһа татан үгы болошохо юм. Хүсэтэ урасхалтай энэ гол хүдэр нюргаа дээрээ хэр угһаа хойшо модон хамбы тээнхэй сортоотойхоноор урдадаг юм һэн даа. Теэд мүнөө ган гасуур боложо, ланхагар·хара эрьенүүдэй хоорондуур бишыхан горхон урдана гээшэ. Баян талын үбһэ ногоон, ороoһо таряаншье энэ жэл ехэ муу байгаа. Гэбэшье шалтагта билтаг гээд, гансашье гектар намарай паар мүнөө болотор хахалаагүй ажахынууд Хэжэнгын аймагта олдошобо. Сентябриин 16-най мэдээгээр Хэжэнгын, Чисаанын, «Первомайский» совхозууд намарайнгаа паар хахалжа эхилээдүй байгаа һэн. Мүнөө нэгэ хэды гектартай болоо бэзэ. Ямар шалтагаанһаа паар хахалалга иигэжэ удаараaб гэжэ һонирхоходо, гансал байгаалиин баршаг зан урдаа бариха хүтэлбэрилэгшэд баһал олдохо байба. Чисаанын совхозой директор Илья Николаевич Рубцовһоо:

— Юундэ мүнөө болотор нэгэшье гектар паар хахалаагүй байнабта, — гээд асуухадамнай, «ган гасуур боложо, газарай хүрьһэн хатаад, хатуу болошоо, анзаһан ябанагүй», —гээд сэхэ тудхаба.

— Бэшэ шалтагаан үгы гү? — гэжэ дахин һонирхоходомнай, үг маг гээд:

— Үгы, —гэжэ аргаахан хэлэбэ.

Үнэхөөрөөшье, ган гасуур боложо, газар дайда булад анзаһанда диилдэхээ болишоо юм гү гэжэ һанаад хүршэ совхозойнь ахалагша агроном С. Х. Хамнагдаевһаа:

— Танайхин баһа нэгэшье гектар хахалаадүй гүт? — гэхэдэмнай:

— Юу хэлэбэ гээшэбта, мүнөөдэрэй мэдээгээр гурбан зуун гектар хахалаабди, — гээд, нимэ асуудал һураһандамнай гайхаһаншуу харюусаба.

Харин Чисаанын совхозой хоёрдохи отделениин тракторна бригадын бригадир А. К. Елистратов бүхы шалтагаанииинь удхалан хөөрэбэ. Энэ совхоз таряагаа хуряажа һаял хахадлаба. Тиимэһээ тракторта һууха механизаторнууд дуүһандаа комбайнда ябана. Үшөө долоон трактор һолоомо зөөнэ. Зун байхада нэгэ К-700 трактор худалдажа абаһан байгаа. Тэрэнээ мүнөө болтор мүртэйгөөр хэрэглэжэ шадаагүй. Абаһан трактораа Чимит-Доржо Цыденов гэжэ трактористда даалгаа. Тэрэнь нэгэ һара тухай хүдэлөө болоод. өөрөө архидаад, трактораа эбдэжэрхёо. Тэрэ гэһэн саһаа хойшо К-700 трактор зогсохысо зогсоно гээшэ. Мүнөө хоёрдохи һараяа зогсожо байна. Хэрбээ энэ трактор һаадгүй газар хахалһан һаа. мүнөө намарай паар нилээд ехые хахалһан байха һэн. Теэд тэрэниие хүдэлгэхын тула ямар хэмжээн абтажа байнаб? Абтаһаншье хэмжээн үгы. В. Гришилов гэжэ механизаторые сентябриин 17-до табяа, теэд тэрэнь тусхай һуралсалгүйгөөр тракторыень һаадгүйгөөр ябуулжа шадаха юм гү? Һаяын үдэрнүүдтэ хүдэлөөшье хадаа ,хоёр халаанда ябахагүйнь тон эли. Юуб гэхэдэ, туһалагшагүй ха юм. Тэрэнь хэзээ курсада эльгээгдэжэ, һуралсалаа хүсэхэ гээшэб? Намарай паар хахалха түсэбынь хараад үзэе. Гүрэнэй түсэб 1500 гектар байгаа. Харин мүнөө арга боломжоёо хаража үзөөд. оройдоол 500 гектар хахалха уялга абаа.

— Зүгөөр зургаан зуугаад гектар хахалха бэшэ ха гүбди, — гэжэ совхозой директор хэлэбэ. Энэ хэлэһэн үгэнь хэрэг дээрээ элирнэ бэзэ.

Сентябриин 17-до хөөрэлдэхэдэмнай мүнөө үдэр лэ дүрбэн трактор гаргахамнай гэжэ А. К. Елистратов хэлээ һэн. Иигэжэ унжагайрһан хахалалга хэзээ дууһаха юм?

— Октябриин эхеэр дууһаха һанаатайбди? — гэжэ директорэй хэлэхэдэ, хоёрдохи отделениин бригадир:

— Сэхэ хэлэхэ аргамгүй, — гэжэ мэдэрээ һэн. Нимэшүү дутуу дунданууд бусадшье совхозуудта ушардаг байна. Энэ юунһээ дулдыданаб гэхэдэ, ажалай эмхидхэлгүйһөө, шэнэ арга боломжонуудые олоогүйһөө, оньһон техникэеэ дүүрэн хэрэглээгүйһөө гэжэ тэмдэглэхэ болоно. Партиин райкомой зүгһөө хэмжээ абтаһанай һүүлээр эдэ үдэрнүүдтэ эды тэды хүдэлмэри хэгдээ бэзэ. зүгөөр түсэбтэ даабаряа дүүргэтэрнь дун сагаан саһаншье орошоходоо болохо байна. Намарай паар һаял хахалжа байһан зарим совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ энэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулжа, ажалайнгаа эршэ шангадхахаар болоо гэжэ үшөө дахин һануулхаар.

Д. ДЫЛГЫРОВ,
манай тусхай корр.

Украин уран зохёолой үдэрнүүд эхилбэ

...НИ БАРИСААНАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

...н уран зохёол... сентябриин 23-да ...Үдэдэ бууба гэжэ ...таа дуулгаа ...Украин айлшад... ...элдэр үглөөгүүр ...дэ ошожо, Буряа... ...үүшын заводой ...шэдтэй уулза... ...л хэрэгтэйнь та..., уран шүлэгөө ... ЛВРЗ-дэ имаг..., буряадууд хү...шэ, харин элдэб ... түлөөлэгшэд ...з мэдээжэ. Хүндэ...дайнай нюта... хүнүүд ЛВРЗ-дэ ...рэй эбтэй эетэй ...таһанхай.

... прибор-бүтээл...дто айлшад ошобо. Заводой хүдэлмэришэд холоһоо ерэһэн хүндэтэ айлшадаа хани халуунаар угтаба.

А. М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэдэ интернациональна хани барисаанай үдэшэ болоо. Украин уран зохёолшодой түлөөлэгшэдые толгойлогшо Ростислав Братунь тэрэ үдэшын нээлгэдэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Уржадэр Улаан-Үдэдэ буухадамнай, сэнхир огторгойһоо нажарайхидал хурса наран шаража байгаа. Самолёдой гэшхүүрээр буухадамнай, наранай элшэһээ халуунаар хани нүхэднай угтажа байгаа...

Хани барисаанай үдэшэ ород, украин, буряад хэлэнүүд дээрэ уран шүлэгүүд зэдэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: самолёдһоо айлшадай һаяхан буугаад ябаһан үе харуулагдана. Зүүн гарһаа КПСС-эй обкомой соёлой таһагые даагша Д. Т. Цыремпилов, Буряадай Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Д. З. Жалсараев, айлшад Ростислав Братунь, Александр Богачук, Петр Мах гэгшэд вокзал тээшэ ошожо ябана.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

НҮХЭР В. В. ГРИШИНДЭ ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй Московско горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. В. Гришиндэ Ленинэй орден, «Хадуур ба балта» гэжэ алтан медаль сентябриин 23-да Кремль соо барюулба. 60 наһатай болоһонтоёо дашарамдуулан. Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө нимэ үндэр дээдэ энэ шагналда хүртэһэн байна.

Нүхэд Л. И. Брежнев, А. А. Гречко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев гэгшэд шагнал барюулалгада хабаадаа.

Нүхэр Н. В. Подгорный шагнал барюулха үедөө үгэ хэлэбэ.

Нүхэр В. В. Гришин харюугай үгэ хэлээ.

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд Эхэ оронойнгоо үндэр дээдэ шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, нүхэр В. В. Гришиниие үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, совет арадай аша туһада, манай орон дотор коммунизмын илан мандалгын аша туһада олон удаан жэлнүүдтэ энхэ элүүр ябахыень, саашадаа аша үрэ ехэтэйгээр ажаллахыень хүсэбэ.

(ТАСС).

ИЛАЛТА ТУЙЛАХАЛТА, ЧИЛИИН ХАНИНАР

Чилиин дээрмэшэ сэрэгүүдэй харата муухай ябуулгануудаар дураа гутажа байһанаа совет хүнүүд элирхэйлэн мэдүүлнэ. Чилиин демократуудтай һаналаа нэгэдэн дэмжэдэг совет комитедтэ бэшэгүүд, телеграмманууд оронoй бүхы нютагуудһаа ороно. Гасалан зоболондо нэрбэгдэһэн Чилиин арад зонтой аха дүү ёһоор һаналаа нэгэдэжэ байһанаа совет хүнүүд мэдүүлнэ.

«Чилиин хархис хүсэнүүдэй хашалта харшалалтануудые эрид буруушаанабди! Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Луис Корваланиие, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө түрмэдэ хаагдаһан бүхы хүнүүдые дары сүлөөлхэ эрилтэ табинабди!» — гэжэ «Альметьевнефть» гэдэг нефть, газ үйлэдбэрилэн абадаг управлениин хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, алба хаагшадай тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

«Чилиин арадта эрхэ сүлөө олгохо!», «Чилиин фашис хунта үгы болог лэ!», «Чилиин арад илаха!» —гэһэн уряа лозунгнууд доро Черкесскэ химическэ заводто митинг болобо. Дээрмэшэ сэрэгүүдэй харата муухай ябуулгануудые эрид буруушаажа байһан тухайдаа заводой хүдэлмэришэд мэдүүлээ. Ямаршье хашалта харшалалтанууд, хардалга мүрдэлгэнүүд Чилиин арадай зоригые мохоожо шадахагүй гэжэ эдэнэр тогтоол дотороо мэдүүлһэн байна.

Советскэ Союзай, ДРВ-гэй залуушуулай хани барисаанай ба һаналаа нэгэдэлгын гурбадахи уулзалга Волгоград хотодо болобо. Энээндэ хабаадагшад Чилиин патриодуудые дэмжэжэ байһанаа элирхэйлһэн мэдүүлгэ нэгэн һаналтайгаар батална. «Чилиин сэрэгэй хунтын үүдхэһэн хорото муухай хашалта харшалалтанууд, мүн патриодуудые, тэдэнэй тоодо үбгэд, хүгшэдые, үхиоүүдые зэрлиг муухайгаар алаһан ушар Советскэ Союзай ба Вьетнамай Демократическа Республикын залуушуулай дура ехээр гутаана, эрид буруушаал үүсхэнэ. Эрэлхэг, үнэн зүб тэмсэлдэнь Чилиин патриодуудые халуунаар дэмжэнэбди, Чилиин Компартиин Генеральна секретарь нүхэр Луис Корваланиие, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө түрмэнүүдтэ хаагдаһан бүхы хүнүүдые дары сүлөөлхэ эрилтэ табинабди!» гэжэ документ доторнь хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

ОНЬҺОН ТЕХНИКЭЕЭ БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР

Манай Баргажанай леспромхозой коллектив «Забайкаллес» комбинадай томохон предприятинуудай нэгэн мүн. Манай коллектив жэлдээ 360—365 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабари абадаг. Энэ даабаряа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула леспромхозоймнай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд ехэ оролдолго гаргадаг байна.

Мүнөө модо бэлэдхэхэ хүдэлмэри гол түлэб оньһон техникын лэ хүсөөр бүтээгдэдэг болонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ ойдо отологдоһон модо таллуулха «ТТ-4» түхэлэй тракторнууд, модо этолхо «Урал-2» хюреөнүүд, модо шэрэхэ КРАЗ-255, МАЗ-509 түхэлэй автомашинанууд бии болонхой. Леспромхоздомнай мүнөө дээрээ элдэб маркын 71 автомашина, 75 трактор тоологдоно .Энэ олон трактор, машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадабал, бидэ тон ехэ ажал хүдэлмэри хэхэ арга боломжотойбди. Трактор, машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула тэрээндэ техническэ харууһа һайнаар хэхэ хэрэгтэй бологдоно. Манай олохон трактористнууд, жолоошод даажа байһан техникэдээ гамтайгаар хандадаг, саг болзор соонь заһабарилдаг заншалтай.

Василий Турта, Анатолий Кожевин гэгшэд КРАЗ-255 маркын машинаар модо шэрэдэг юм .Эдэнэр олон жэл жолоошоноор хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон мэргэжэлтэд. Халаанай дүүрэхэдэ машинаа һайса шалгаад, сэбэрлээд бэе бэедээ тушаалсадаг заншалтай. Василий Турта, Анатолий Кожевин гэгшэд машинадаа капитальна заһабари хэнгүйгөөр 150 мянган километртэ ашаа шэрээд байна. Тэдэнэй машина мүнөөшье шэнээр харагдадаг. Капитальна заһабарида оруулангүйгөөр үшөө 50 мянган километр тэ машинаяа ябуулхабди гэжэ үгөө үгэнхэй. Эдэ хоёр нүхэд халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, бэшэнэй дундаһаа шалгарһан лэ байдаг. Эдэнэр һаяшаг «Аюулгүйгөөр хүдэлһэнэй түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаба. Тэдэнэй үбсүүндэ «1973 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэг ялардаг. Иимэ урагшаа һанаатай, дүршэлтэй жолоошод манай леспромхоздо яһала олон. Юрий Танхасаев, Владимир Гагарин гэгшэд даажа абаһан машинаяа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хүсэлтэйгөөр ажалланад. Эдэнэр машинаяа капитальна заһабарида оруулангүйгөөр 160 мянган километртэ ябуулаад байна.

Отологдоһон модо таллуулан шэрэхэ хүдэлмэридэ олон трактор табинабди. Тракторай эбдэржэ, һаатаха сагай гараа һаань, һэлгэхэ хоёрдохи трактор ойдо бэлэн байлгагдана. Бэрхэ трактористнар Владимир Тормозов, Вадим Кожевников тракторнуудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Владимир Тормозов бүри 1972 ондо «ТТ-4» түхэлэй трактор абаһан аад, мүнсөөшье болотор заһабари хэнгүйгөөр хүдэлгэжэ байна. Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи ,шиидхэхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ тэрэ Баргажанай аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Владимир Тормозовой даадаг комплексно бригадын гэшүүд хамтаран трактораа тоһододог, сэбэрлэдэг, заһабари хэдэг. Эдэнэр ажалай үедэ һаатанагүй. Модо бэлэдхэхэ даабаряа үдэр бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Байгша оной эхинһээ эдэнэр 1,5 халаан соо модо бэлэдхэдэг болонхой. Тиигэжэ трактораа сүүдхэ соо 11 часай турпада ашаглажа, ехэ модо бэлэдхэнэ.

Оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэхын тула олохон хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй нигэжэ оролдожо байдагынь ехэл һайшаалтай гэжэ һанагдана.

Мүнөө бүхы машинанууд, тракторнууд гаранжда табигдадаг болонхой. Машинануудай дутуу , дундануудыень усадхан заһабарилха, һайса шалгаха гэһэн даабаритай гаар слесарьнүүд, механигууд гаражда хүдэлдэг. Эдэнэр һанаһанда хүрэмөөр заһабари хэнэгүй. Машинануудай дутагдалнууд болзор соогоо усадхагданагүй. Заһабари нобшо удаанаар хэгдэнэ. Зарим механигууд хүсэд заһабарилагдаагүй машинануудые гаражһаа табина. Эбдэрхэй машинаар биратай юумэн хэгдэхэгүй ха юм даа.

Һаяшаг жолоошон Г. Г. Алексеев хүсэд заһабарилагдаагүй машинаар ой ошоһон байгаа. Харгыдаа машинань эбдэржэ, нилээд һаатаһан байна. Жолоошоной путёвко механигай гар табилгатай байшаба. Эндэ жолоошон механик хоёр зэмэтэй болоно. Эдэнэй ажалдаа харюусалга багатайгаар хандаһан дээрэһээ нимэ юумэн болоо.

Лебяжиин пунктын жолоошон Боровской 16-дахи километртэ машинаяа хүмэрюулээ. Энэ үйлэ хэрэгые шалгажа үзэхэдэ, жолоошон машинаяа хэмһээ түргэнөөр ябуулһан байба. Тэрэ өөрөө гэмтээгүй. Харин машинань зургаан үдэр соо заһабарилагдажа, үнэтэй сэнтэй запчасть гаргагдаа. Хэды ехэ модо шэрэхэ аад, мини байгааб? Иимэ аягүй ушарнууд хаа-яа манай дунда дайралдана. Бидэнэр жолоошодто, механигууд болон слесарьнүүдтэ үшөөл бага эрилтэ табинабди. Энээн дээрэһээ нимэ дутуу дунда юумэнүүд дайралдана ха юм.

Бидэнэр мүнөө зэр зэмсэгээр хүсэд хангагдаһан трактор, машинануудые абанабди. Теэд нэгэ һарын үнгэрөөд байхада зарим шэнэ трактор, машинануудые танихаар бэшэ болоод байдаг. Машинануудай кабинын шэл тэһэрһэн, шэрэнь шулгарһан байха. Мүнөө шэнээр асарагдаһан тракторнуудай кабинанууд үүдэгүй болонхой. Зарим трактористнууд хайша хэрэгээр тракторнуудые ашаглана.

Жэшээлхэдэ, Василий Агафонов апрель һара соо заһабариһаа гараһан трактор абаа һэн. Оройдоо хоёр үдэр соо хүдэлөөд тракторайнгаа блогыень хаха хүргөө. Дахяад лэ шэнэ двигатель бэдэрхэ бологдоо бшуу. Иигэжэ оньһон техникэдэ хандажа болохоор аал? Нүхэр В. Агафонов шангахан зэмэ абаа. Теэд гансахан зэмэлэлгээр, ялаар хэрэг заһагдаха бэшэ юм ааб даа.

Мүнөө жолоошод, трактористнууд болон слесарьнүүдэй дунда ойлгууламжын ехэхэн хүдэлмэри ябуулнабди. Тэдэнэй мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхын тула тусгаар хэшээлнүүдые үнгэргэдэг болонхойбди. Энэ яһала һайн үрэ дүн харуулна.

Мүнөө леспромхозоймнай хүдэлмэришэд хүн бүридөө жэлдээ 1200 кубометр модо, трактор бүридөө 12.400 кубометр модо бэлэдхэдэг болохын тула тэмсэжэ байна. Энэ хараа зорилгонуудаа бэелүүлхын тула дээрэ дурдагдаһан дутагдалнуудаа сүм усадхаха ёһотойбди. Тэрэгүйгөөр ямаршье амжалта түйлагдахагүй байна бшуу.

Манай Баргажанай леспромхозой коллектив байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгөөр СССР-эй ой модоной модо болбосоруулдаг промышленностиин министерствын предприятинуудай дунда хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн шан абаа. Найма һарын даабариһаа гадуур 16,6 мянган кубометр модо бэлэдхэһэн байна. Энэ дүн хараад үзэхэдэ манай коллектив муу бэшээр хүдэлнэ гэжэ мэдэхээр. Бүришье һайн үрэ дүн түйлаха арга боломжо бидэнэртэ бии.

И. БОГАТЫХ,
Баргажанай леспромхозой главна механик.

Табан жэлэй түсэб дүүргэгшэд

1976 ОНОЙ ДААБАРЯАР

Юрий Евстигнеевич Морозовой экипаж ойһоо модо шэрэхэ юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэбэ гэһэн һураг Итанцын леспромхозой хүдэлмэришэдэй дунда ехэ түргэнөөр тарашаба. «Юрий бэрхэл хүн даа. Машинадаа техническэ харууһа һайнаар хэжэ байдаг. Энээн дээрэһээ ехэ модо шэрэжэ, түсэб даабаряа болзорһоонь урид дүүргэбэ бэшэ гү?» гэлдэжэ тус леспромхозой хүдэлмэришэд хөөрэлдэжэ байгаа һэн.

Юрий Морозов түйлаһан амжалтаараа һанаагаа заһабагүй. Тэрэ хамта хүдэлдэг Юрий Неокладновтайгаа хамтаржа, юһэдэхи табан жэлэй дүүрэтэр үшөөл ехэ модо ойһоо шэрэхэ тухайгаа хөөрэлдөө бэлэй. Эдэнэр табан жэлэй дүүрэтэр үшөө 13 мянган кубометр модо ойһоо шэрэхэ арга боломжотой байһанаа элирүүлбэд. Юрий Морозов Юрий Неокладнов хоёр табадахи жэлээ нэгэ машинаар модо шэрэнэ. Тэдэнэй жолоододог КРАЗ-255 машина 76 мянган километр зайда ашаа шэрэһэншье һаа, шэнэхэнээр харагдадаг.

— Заһабарида оруулангүйгөөр үшөө 74 мянган километр зайда энэ машинаараа модо шэрэхэбди,—гэжэ Морозов мэдүүлээ. Тэрэ жолоошон нэгэдэхи классай үнэмшэлгэтэй. Морозовой машина харгыда эбдэрбэ гэһэн үгэ зугаа нэгэтэшье гарадаггүй.

Кикын пунктын модо бэлэдхэдэг участогта Юрий Морозовтой уулзабабди. Дүшөөд наһанай, үндэр томо бэетэй хүн бидэнэртэй мэндэшэлэлсэн, ажал хэрэг тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ байгаа һэн. Холшор зугааша, һанажа шэбшэжэ ябаһан юумэеэ сэхэ хэлээдхидэг. һайн һайхан абари зантай хүн. Машинадань модоной ашагдатар ажал хүдэлмэри, ажабайдал тухайдаа нилээд һонирхолтой юумэнүүдые хөөрэбэ.

Тэрэ Байгал далайн эрьедэхи Түрхэ һууринда түрэһэн, эндэ үхибүүн наһаяа үнгэргэһэн. Эсэгэнь ойдо модо бэлэдхэдэг һэн. Юрий гараар модо отолхо, морёор таллуулан шэрэхые һайса хараһан. Томо болоходоо, жолоошоной мэргэжэл шудалжа, ойһоо модо шэрэхэ машинануудые жолоододог болоо. Тэрэ урдань ЗИЛ машинада һуудаг һэн. Нэгэ зэргэ 10—12 кубометр модо абажа гарадаг бэлэй. Мүнөө КРАЗ-255 маркын машинада нэгэ зэргэ 27—30 кубометр модо ашаална. Иимэ хүсэтэй машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула Юрий Евстигнеевич оролдоно.

— Үдэртөө 190—200 километртэ ашаа шэрэнэбди. Машинынгаа харгыда эбдэржэ, миин байхагүйн тула бүхы деталь узелнуудыень шалгадаг, заһадаг заншалтайбди,—гэжэ Юрий Евстигнеевич хөөрэнэ.

— Энэ машинаараа 46 мянган кубометр модо ойһоо шэрэжэ, юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабари бүри сентябриин 1-дэ дүүргээбди. Мүнөө 1976 оной түсэбөөр хүдэлжэ байнабди,—гэжэ Юрий Морозов хөөрэнэ.

— Юрий жолоошоной хоёрдохи классай үнэмшэлгэтэй. Машинаяа намһаа дутуугүй һайнаар мэдэдэг. Машинаяа сэбэрлээд, тоһодоод намда тушаадаг,—гэжэ өөрынгөө нүхэр Неокладнов тухай хэлэнэ. Машинынь кабинын үүдэн дээрэ коммунис ажалай экипаж гэһэн үгэнүүд аржытар бэшээтэй. Эдэнэр коммунис ёһоор ажаллана, ажаһууна. Эдэнһээ жэшээ абаһан бэшэшье олон жолоошод эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Энээн дээрэһээ Итанцын леспромхозой коллектив модо бэлэдхэхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ бшуу.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой һү һаалиин фермын коллектив аймаг дотороо үнинэй һураг суута гаранхай. Үнэхөөроошье ажалайнь дүнгүүд жэлһээ жэл бүри дээшэлжэ байдаг. Жэшээнь, 1971 ондо тус фермын һаалишад үнеэн бүриһөө 1.544 килограмм, 1972 ондо — 1785, 1973 ондо 1894 килограмм һү һаагаа һэн. Энэ фермын һаалишад Ц-Д. Доржиева, С-Х. Ц. Ринчинова, Г. Бадмаева гэгшэд үнеэн бүриһөө жэл соо 2.000 килограмм һү һаадаг болоһоор үнинэй юм.

Табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ энэ фермын коллектив үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр хоёр мянган килограмм һү һаахаар зорижоо һэн. Тиин энэ жэлэй түрүүшын найман һарын дүнгүүд һаалишадай хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһые эли тодоор гэршэлээ. Фермын һаалишад энэ үе соо үнеэн бүриһөө 1.400 гаран килограмм һү һаажа, тус коллектив баһал аймаг дотороо түрүү һуури эзэлээ. Тиин һаалишад Ц-Д. Доржиева, Г. Бадмаева, Л. Раднаева, С-Х. Ринчинова, Х. Бальжанова, А. Цыденова, Ц. Цыренова гэгшэд 1.750—1.659 килограмм һү һааһан байна.

Энэ фермын һаалишад һү һаалияа ямар аргаар дээшэлүүлжэ шаданаб гэхэдэ, бултадаа нэгэ хүн шэнгеэр хамтынгаа ажалда һаналаа табидаг, зооветмэргэжэлтэдэй зүбшэлые тон нягтаар сахидаг юм. Гадна үнеэдэй харууһалга ба эдеэлүүлгые тон шухалада тоолоно. Мүн эндэ нүхэр ёһоной социалис мүрысөөн үргэноор дэлгэрэнхэй.

Мүрысөөнэй гуримай пунктнууд соо анха түрүүшынхеэ тугаллаха гунжадай хойноһоо нягта харууһа эмхидхэхэ гэжэ бэшээтэй. Хэрбээ хэн нэгэнэйчгээ мүрысөөнэй гуримуудые хүсэдөөр дүүргэхэгүй ябадал гаргаа һаань, тэрэ дороо зүблөөн зарлагдажа, шалтагаан элирүүлэгдэнэ. Мүн ямар нэгэн һаалишанай үдэрэйнгөө һаам доошолуулаа һаань, иимэ зүблөөн тэрэл үдэртөө татагдадаг заншалтай.

Һү һаалияа дээшэлүүлхэтээ

КОММУНИС АЖАЛАЙ КОЛЛЕКТИВ

хамта шанарыень үдэрһөө үдэр бүри һайжаруулха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана. Ушар нимэһээ гашалангир амта орөһон гү, али шорой богтой хүдхалдаһан һүн сепараторна пунктда тушаагдаа гэжэ һүүлшын гурбан жэл соо дуулдаагүй. Хэрбээ урдандаа һаалишадай ажалай дүнгүүд һарадаа нэгэ дахин согсологдодог һаа, харин мүнөө арба-арбан хоногтоо гаргагдадаг болонхой. Эдэ бүгэдэ тон һайн үрэ дүн үгэнэ гэжэ сэхэ хэлэмээр. Юуб гэбэл, һаалишан бүхэн ажалайнгаа дүнгүүдые саг дорөо мэдэхэдээ, хэнэйнгээ түрүүлжэ гү, али гээгдэжэ ябаһан тухай ухаандаа хадуужа абана бшуу. Гадна мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолхынгоо хажуугаар бии байгаа дутагдалнуудаа элирүүлжэ, тэрэ доронь усадхаха хэмжээнүүдые абадаг.

Энээнтэй хамта һаалишадай ажалайнь нюуса гэбэл, журам сахилга болоно. Үглөөнэй һаам 4 часта эхилдэг. Энэл сагтаа һаалишад нэгэ хүн мэтээр ажалдаа ерэжэ, оройдоол 2 часай турша соо үнеэдээ һаажа дүүргээд, тэдэнээ бэлшээридэнь гаргадаг заншалтай.

Энэ жэлэй тэжээл бэлэдхэлгын үедэ тус фермын коллектив бүхы сүлөөтэй сагаа сабшалан дээрэ үнгэргэжэ гараа. Эдэнэр һайн шанартай үбһэ тэжээл шадаал һаа, элбэгээр бэлэдхэхые оролдожо, эршэтэй һайнаар хүдэлөө.

Һаалишадай эршэтэ ажалай үшөө нэгэ нюуса гэбэл, МТФ-е даагшаар үнинэй коммунист, шударгы бэрхэ хүнүүдэй нэгэн Шагдар Шобоевич Долгоров томилогдонхой. Тэрэ ажал хүдэлмэри тухайгаа нигэжэ хөөрэнэ.

— Би бүхы ажал тухайгаа һаалишадтайгаа зүбшэн хэлсэжэ, тэдэнэйнгээ һанамжанууд болон дурадхалнуудые хараадаа абан ябуулхые оролдодогби. Юуб гэбэл, эдэнэр лэ һүн далай бурьюулалгын ёһотой эзэдынь болоно бшуу. Тиин һаалишан бүхэнэйнгөө гэр бүлэ соогоо ямар ажаһуужа байһан тухайнь ходоо мэдэхые оролдожо, хэрэгтэй сагтань туһаалдагби. Юуб гэбэл, хүн гээшэ хүтэлбэрилэгшынгөө энэрхы зөөлэноор, аха дүү мэтээр хандахада, ажалаа бүри һайжаруулхые оролдодог гээшэ.

Шагдар Шойбонович тон зүбөөр бодоно гээшэ. Теэд нимэшье байгаагүйдэнь аргагүй. Совхозойнь директор Ринчин Лобанович Бандеев ба парткомой секретарь Иван Цыренович Бадмаев ажалшадтаа ёһото жэшээ харуулна. Ажахые толгойлжо байгаа хүнүүдээ ажалдаа коммунис ёһоор хандалгын, энэрхы зөөлэн абари зантайгаар хүдэлмэришэн бүхэндэ хандахадань, бүхы хэрэгэй үйлэ иимэ байха ёһотойл лаа.

Ушар нимэһээ энэ совхоз жэл бүридэ гүрэндөө һү болон мяха тушааха түсэбөө дүүргэнэ бшуу. Энээниие нимэнүүд баримтанууд эли тодоор гэршэлнэ. 1971 ондо совхоз гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 105 процент, 1972 ондо — 109, 1973 ондо 117 процент дүүргээ һэн. Тиин энэ жэлэй нэгэдэхи хахадай түсэбые аяар 119 процент дүүргэһэн байна.

Энэ фермэдэ хамтадаа 16 һаалишан ажалладаг. Эдэнэй хүн бүхэниинь ондо ондоо абари заншалтай байбашье, бултадаа нэгэл зорилготой: «Коммунис ажалай коллективэй гэшүүн» гэһэн нэрэ зэргые үндэрөөр абажа ябана.

Д. ЛЫГДЕНОВА.

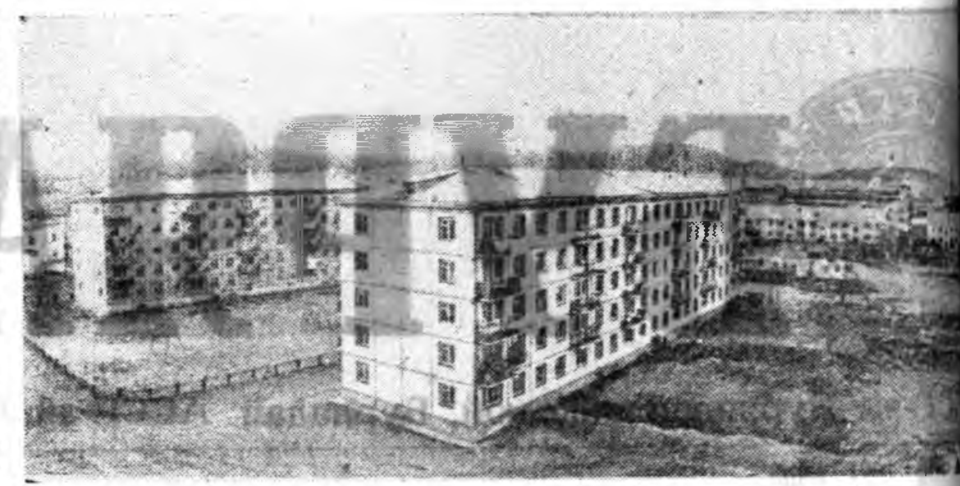

ШЭНЭ-БЭРЭЭН… ШЭНЭ ТҮХ… ШЭНЖЭ

Шэнэ-Бэрээн тосхон баруун … харгыгаар ерээ һаа, городой ту… бан дабхар хэдэн гэрнүүд хо… бойлдон харагдаха. Эндэ За… гай томохон предприятинуудай … лохо Шэнэ-Бэрээнэй заһабари… дой хүдэлмэришэд ажаһуудаг … дээрэ 6 нимэ шэнэ гэрнүүд … гээд долоодохинь баригдажа … шахуу. Мүн лэ хүдэлмэришэд… микрорайондо бүри шэнэ тип… ектээр хүүгэдэй саад-ясли, һур… ригдажа байна. Шэнэ магазин… тын байра, заводоуправлени… дабхар байшан гэхэ мэтэ завод… районние яһалал гоёоно.

Һаяхан 15 жэлэйнгээ ойе тэ… тус завод өөрөөшье ургажа, … дэжэ байнхай. Эндэхи эгээл ех… гань — ерээдүйн штамповочно … лэдбэриин шэнэ корпус 25 мя… бэлжэн метр талмай дээрэ бод… Тэрэ 1975 ондо ашаглалгада ор… водой шэнэ зүйл — УАЗ-469 … автомобилиин кузов гаргадаг б…

Б. ГАДЬ…

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хүдэ… дэй ажаһуудаг шэнэ гэрнүүд. 2… дохи гэр һаяар ашаглалгада ор… ха. 3. Заводой шэнэ корпус ба…

Авторай ф…

ХАЙЛГАНА ТАЛЫН ШУБУУН БОЛОХОНЬ...

Орон доторoo суутай болоһон Кулундиин үргэн нэлэнхы нуурнууд хаа-яа ушардаг. Тэдэнэй уһаниинь дабһатай шороб, горходынь багаханууд юм. Намартаа харья болошодог гү, али шэргэшэдэг. Тиимэһээ загаһанай байха газар үгы, мүн хайлгананuудай хэхэ юумэн Кулундида байхагүй. Гэбэшье эндэхи тала дайдада хайлгананууд һаяар байрладаг болохонь...

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев шэнэ газар элдүүрилэн ашаглажа эхилһээр 20 жэлэй ойн һайндэрэй үеэр Алма-Атада үгэ хэлэхэдээ иигэжэ заагаа һэн: «Мелиоративна барилга тушаа хэлэбэл, энээнтэй жэшэхэ юумэн дэлхэй дээрэ байхагүй...» Тиихэдээ Алтайдахи шэнэ газарые хараадаа абалсаһан байгаа. Мелиоративна хүдэлмэриин дэлисэ далайсаар омогорхохо юумэн Сибириин энэ хизаарта урда тээнь байгаагүй. Алтайн эртэ урда сагай улад зон хада ууланuудай хаяагаар уһалуурийн өөдэгүйхэн барилга хэдэг байһан совет засагай жэлнүүдтэшье гансал Алтайн системэ баригдаһан юм. Харин мүнөө үзэгдөө харагдаагүй ехэ барилга хэрэглэгдэхэ болоно. Яахадааб гэхэдэ, Алтайда хүсэтэ дизельнүүдэй хүнхинөөн доро XX зуун жэлэй айхабтар ехэ проект — Сибириин гол мүрэнүүдэй уһые гандуу урда хизаар худар урадхуулха зорилго бэелүүлэгдэжэ байна.

1973 оной августын 6-най үдэр мүнөөдөө үсөөншэг лэ хүнүүдтэ мэдээжэ болонхой бээзэ. Гэхэ зуура, . энэ үдэр түүхэдэ оронхой. Энэ үдэр түрүүшын бульдозернууд Камень-на-Оби гэжэ хото шадар Кулундиин ерээдүйн каналай барилгын эхи табиһан юм. Баруун тээ — Каспиин далайһаа, Уралһаа, зүүн тээ — Енисей хүрэтэр, Хойто зүгтэ — Карска далай, урда тээ — СССР-эй гүрэнэй хилэ хүрэтэр нэмжыһэн угаа ехэ газар дайдые элдүүрилхэ хэрэгэй эхин шата тухай эндэ хэлэгдэнэ бшуу. Иимэ ехэ газар нютагуудай хүн зоной тоо ойрын 30 жэл соо 90 миллионоор нэмэхэ байна. Тус проектын бэелүүлэгдэхэдэ, зүүн тээһээ баруулжаа, урда зүг тээшэ жэл бүри 75—80 миллион кубическа метр уһан урдаха гэжэ эрдэмтэд тоолоно. Дэлхэйн гидротехникын түүхэдэ иимэ ехэ барилга байгаагүй юм. Үнэндөө 3 мянган километр ута, 400—500 метр үргэн, 12—15 метр гүнзэгы хоёрдохи Волго бии болохонь шуу.

Кулундиин канал гол проектын нэгэ хубинь байһан тула дэлисэ хэмжээгээршье, удха шанараараашье багашаг юм бээзэ. Зүгөөр орон доторхи уһаар эгээн элбэг мүрэнэй — Енисейн зэрим уһан энэл каналаар урда зүг тээшэ урдаха болоно. Тус канал даб дээрээ Обь мүрэнһөө уһа абаха юм.

Ерээдүйн түүхэтэ проектдэ Кулундиин канал яахадаа ехэ удха шанартайб гэхэдэ, гол каналай бэлэн хубинь болохоһоо гадна, тэрэнэй барилга ба ашаглалгань туршалгын гуримаар бэелүүлэгдэхэ байна. Мүнөөдөө хүсэд эли тодо болоодүй асуудалнуудые шиидхэхэ, тодорхойлходо туһалха байха.

Гэхэ зуура каналай гол зорилгонь энэ бэшэ юм. Ехэшье удаан болонгүй — арбадахи табан жэлэй тэн багта — Баруун Сибириин баян хэшэгтэ дайда — Кулундиин талые бүри баян болгохол. Алтайн хизаар бүри мүнөөшье манай ороной бүхы хүн зониие жэлэй бүхэли һарын туршада ороoho таряагаар хангана. Бусад продуктнууд тухайдань хэлэгдэнэшьегүй. Дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон, эрхим-соортын шэниисэ эндэ таригдадаг лэ! Манай хизаарта ерэһэн айлшад эндэхи хоншуухан, амтатай хилээмые Сибириин зоной хүндэлдэг бусад эдеэ хоолһоо үлүү һайнда тоолодог байна. Алтайн шэниисээр баригдаһан хилээмэнэй бүүлхэ дээрэһээ альгаараа дарахада һэбхэгэд гээд агшаха, бамбагад гээд түрүүшынгээ түхэлдэ орохо. Иимэл шанартай шэниисэ юумэл даа!

Каналай түрүүшын ээлжээнэй (280 километр ута) барилга бэлэн болоходоо, хэдэн мянгаад гектар газар уһалха юм. Үргэн нэмжээ талын хүрьһэнэй үрэжэл һайжаруулха шэнэ модод ербын ургаха, Кулундиин аяма шанга наранда хагашаһан нуурнууд һэргээгдэхэ.

...Камень-на-Оби гэжэ хотын оршон тойронхи талада хүсэтэ дизельнүүд хүнхинэхэ. Каналай гол урасхал баруулжаал тэгүүлнэ. Скреперист бүхэн халаанай туршада 500 кубометр, зарим… даа буришье ехэ шорой гаргажа хаяна.

Камска авиазаводой, Вилюйскэ ба Усть-Илимскэ ГЭС-тэй барилгашадые — бэрхэ, дүй дүршэлтэй хүнүүдые оромнай иишэ эльгээгээ. Тэһэлэгшэдэй, хүүргэшэдэй, харгы замшадай коллективүүд һара бүри эндэхи ажалда хам оролсоно... Обь мүрэн Кулундида туһалхаяа ерэхээр дүтэлжэл байна.

Геннадий ОСИПОВ.
(АПН).

Хабаровска хизаар гүрэндэ таряа худалдаха социалис уялгаяа дүүргэбэ

Хабаровска хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсон, ороoho таряанай үндэр баян ургаса хүряажа, гүрэндэ таряа худалдаха социалис уялгаяа дүүргэбэ.

Таряалан дээрэхи намарай хүдэлмэриие түргэнөөр дүүргэхын, адууһа малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын тула хизаарай колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, партийна организацинууд, совет ба хүдөө ажахын органууд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

(ТАСС).

Тарган мал—гүрэндөө

ТОБИРЖУУЛХА АРГА…

Эбэртэ бодо мал, гахай, шубуудһаа гадна, хонидые шахан таргалуулжа, гүрэндэ тушааха асуудалда энэ жэлһээ ехэ анхарал хандуулжа эхилээбди.

Байгша оной август һарада совхозой холын бэлшээриһээ элдэб хонидые суглуулжа, хоёр отара болгон бүридхөөд, тэдээнээ үнинэй дүршэлтэй малшадта даалгаһан байгаабди. 752 хонидые тушаажа абаһан Дагба Цыремпилович Будаев совхозой хоёрдохи отделенидэ, 758 хонидые шахан таргалуулхаар даажа абаһан Дымбрыл Будаевич Гармаев совхозой нэгэдэхи отделениин Культура гэжэ газарта түбхинэһэн юм. Шахан таргалуулжа тушаагдахаар бүридхэгдэһэн малай дунда хүгшэн хонидһоо гадна, элдэб шалтагаанаар гологдоһон залуу хонидшье бии байгаа. Хоёр гүүртэ болгон бүридхэгдэһэн эдэ хонидоо шахан таргалуулжа эхилхэдээ байра байдалдань, тэжээл үгэлгэдэнь гол анхаралаа хандуулһан байнабди. Мяханда тушаагдаха хонид даб гэһээр сэбэр уһаар, ехэ гүнзэгыһөө бүлэгдэн гарадаг худагай уһаар хангагдаһан юм. Малайнь хашаа соо тусхай хобоонууд табигдажа, хонид тэндэһээ дуратай сагтаа уһа ууха аргатай болоо һэн.

Шахагдаха хонин бүридэ үдэртөө 600 грамм холимол тэжээл, 300 грамм витаминтай гурил, һая сабшагдаһан 200 грамм һайхан үбһэн үгтэхөөр хараалагдаһан юм.

Зоотехническэ заабариин ёһоор тогтоогдоһон тэдэ тэжээлээ малдаа зүбөөр үгэхын тула иимэ гурим тогтооһон байгаабди. Үглөөнэй 5 часта хонидто сэл ногоон һайхан үбһэнэй үгтэһэнэй һүүлээр уһалагдадаг байгаа. 10 часта витаминтай гурил дээрэ холимол тэжээл үгтэгшэ һэн. Үдэрэй 12 часта һая сабшагдаһан үбһэн дахинаа үгтэдэг байба. Үдэшын 6—7 час багта витаминтай гурил дээрэ холимол тэжээл нэмээгдэн үгтэгшэ һэн.

Иимэ гуримаар хонидые шахан таргалуулх… үрэ дүн харуул… шээнь, августын 1… тябриин 12 болото… рын турша соо … галуулагдаһан 15… най сүүдхэ бүхэ… граммаар нэмэһэ… Ингэжэ һарын тур… шахагдаһан хонид… доо 94 центнерээр … болоно.

Хэрбээ оройдоол … рын туршада бэш… 45—50 хоногой ту… хонидоо шахан тар… гүрэндэ тушаагаа … бүри һайн үрэ … лагдаха байгаа.

Энээниие хараад… ерэхэ жэлдэ гүрэн… даха хонидоо бүри… шахан таргалуулха … урдаа табяабди. … тушаагдаха хонид … лэйхидэл адли ор… рын турша соо … бэшэ, харин 45—5… гой турша соо ш… галуулагдаха юм. … совхозой партком… профком дурсагда… дал һаяхан зүбшэ… тусхай тогтоол бат… һан байна. Энэ … ёһоор, тусхай һ… байранууд бодхоог… дэнь янза бүрии… хэхэ кормушканууд… лууриин хобсонууд … рэгдэхэ.

Ондоо нэгэ шу… дал ши…эгдэхээ… лагдаа. И…дээнь, … ха, хонидой олон … һаа суглуулагдах… хараадаа абажа, … нуудай гол дунд… түргэн саг соо ш… луулха тусхай бай… гэлсэгдээ.

Гадна, хонидые … шахан таргалуулжа… дэ тушааха талаар, … нэгэ асуудал, ма… лагшадта түлөөһ… асуудал гуримшуу… байһаар. Энэ асу… са зүбшэн хэлсэгд… римшуулагдаха …

Шиидхэгдээгүй э… асуудалнуудые … лаад, ерэхэ жэлд… һайнаар таргалуул… дэ тушааха тала… хэмжээ абахабди.

О. БУ…
Оронгын …
ахамад …

КАБИНЕТНЭ ГУРИМ ТУХАЙ

[Б]ИЧЭЭДЫН аймагай багшанарай августын зүб... хабаададалсаа һэм. Элид... үгэ хэлэһэн багшана... шагнахадам, эдиршүү... ном үзэжэ һургаха (үзэһэн ... тархяараа буйлуулха), ...гаар, ажалда дуратай... хүмүүжүүлхэ зорилго бэе... ...хын тула ехэ оролдолго ... юм байна гэжэ ойлгог... һэн.

Эдэ бүхы зорилгоёо һайнаар ...хын тула Зэдын аймагай һургуулинуудта юун хэрэгтэй? Нэн түрүүн бүхы һургуулинуудта һуралсалай кабинетнэ гурим нэбтэрүүлхэ гэһэн ...эл эхилһэн байгаа. Юуб ..., һүүлэй үе болотор тэн... һуралсалай кабинедүүд хо... байгаа бшуу. Тиимэһээ ...гай гэгээрэлэй таһаг, за... һургуулиин хүтэлбэрилэг... багшанар 1973—1974 ... кабинедүүдые түхеэрхэ ...далые тон шухала гэжэ ..., тэрэнээ бэелүүлхын ... тэмсээ. Тиигэжэ эрхим ...шедэй конкурс-харалга со...гдоо.

Конкурс-харалгын дүн һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхын урда тээ гаргагдажа, Петропавловкын, Дэрэстэйн дунда һургуулинууд эрхимүүдэй тоодо ороо юм. Тиихэдэ Дэрэстэйн дунда һургуулиин ород хэлэнэй ба литературын багша Х. Д. Гочеевагай, немец хэлэнэй багша Р. И. Гогаевагай, географи заадаг Г. Н. Ипатьевагай даалаһан кабинедүүд эрхим гэгдээ. Мүн Зэдын дунда һургуулида математикын болон бусад кабинедүүд һайн гэгдээ.

Гэбэшье Белозёрскын, Ёнхорой, Үшөөтын, Бургаастайн дунда ба найман жэлэй һургуулинууд үсөөн кабинедтэй гү, али заримдань оройдоошье үгы байха юм. Эдэ һургуулинуудай материальна байдал тулюурхан, һуралсалай болон методическа хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагдаагүй. Арадай гэгээрэлэй таһаг (даагшань Э. П. Табинаев) бүхы һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ эрхим һургуулинуудые харуулжа, хайшан гээд һуралсалай һайн кабинет түхеэржэ болохоб гэжэ ойлгуулаа. 1974—1975 онуудай һуралсалай жэлдэ бүхы һургуулинууд кабинедтэй болохо гэжэ найдамаар.

Гэхэтэй хамта һайн кабинет эмхидхэхын тула мүнгэн хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, техническэ хэрэгсэл, хубаариин дидактическа материал, һуралсалай болон методическа зүйлнүүдые худалдажа абаха шухала. Зүгөөр оролдоһон багшанар багахан гаргашаар ехэ юумэ хэдэг. Хэрэгтэй саарһанай олдобол, ахамад классуудай һурагшадые хабаадуулаад, элдэб юумэ хүүлэжэ болохо юм.

Гадна тэрэ бүхы юумэнүүдээ кабинет соогоо даража байнгүй, хэшээл дээрээ ходо хэрэглэбэл шухала юм ааб даа. Шадамараар хэрэглэгдэһэн дидактическа материалнууд, магнитофон, фильмоскоп гэхэ мэтын зүйлнүүд хэшээлые һонирхолтой болгодог, тэрэнэй шанарые һураггүй дээшэлүүлдэг гээшэ.

Хүүгэдэй ухаан бодолые хүгжүүлэн һургаха гэхэ гү, али хэшээл бүхэн һурагшадай хүгжэлтые түргэдхэхэ ёһотой гэһэн мүнөө үеын эрилтые багшанар һайн ойлгоно. Тиимэһээ кабинедгүй һургуулиин багшанарай һанаагаа зобохонь ойлгосотой

Хүүгэдэй ухаан бодолые хүгжөөхын тула техническэ хэрэгсэлые, дидактическа материалые хэшээл дээрээ шадамараар хэрэглэхэ шухала гэжэ үшөө дахин дабтая. Юуб гэхэдэ, үнэн дээрээ һайнаар түхеэрэгдэһэн кабинедтэй болоод байхадаа, кабинедгүйбди гэжэ гэмэрэлдэдэг үнөөхи багшанар тэндэ байһан юумэнүүдээ яажа хэрэглэхэб гэжэ мэдэхэгүй байдаг. Ондоогоор хэлэбэл, кабинетнэ гуримаар хүдэлхын тула тэрэнэй онол аргые, методикые һайн мэдэхэ хэрэгтэй юм бэзэ. Юуб гэхэдэ, жэшээнь, техническэ хэрэгсэлые хэшээл дээрээ яагаад хэрэглэхэб гэһэн асуудал хадаа мүнөө үеын педагогикодо хүсэд шэнжэлэгдээгүй, тайлбарилагдаагүй зүйл болоно.

Юрэдөө, дидактическа материалай, техническэ хэрэгсэлэй иимэ гурбан ушарые һанаандаа хэхээр:

1) Ямар үедэ, юундэ хэрэглэхэб?

2) Тэрээндэ хэды шэнээн саг үгтэхэб? (һуралсалай хайран сагые миин һалгахагүйн тула хэды минута үгтэхэб гэжэ тон нарииаар тооложо гаргаха шухала).

3) Тэдэ бүхы юумые, илангаяа дидактическа материалые яажа хэрэглэхэб гэжэ шабинараа һургаха. Юрэдөө, хэшээлдэ хэрэглэгдэхэ туһаламжын бүхы юумэн шабинарай бодолгые, эрдэм мэдэсые хурсадхаха ёһотой бшуу. Энээнһээ уламжалхада, хэшээлэй минута бүхэниие миин хосоргохогүйн түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ ойлгогдоно ха юм даа. Жэшээлэн хэлэхэдэ, техническэ хэрэгсэлые гү, али хубаариин дидактическа материалые һурагшадта тараахын, тэрэниие тайлбарилжа үгэхын тула багша нэгэшье минута гаргашалха ёһогүй. Кабинедтэй болоһон түрүүшын үдэрһөө эхилжэ һурагшад хэшээлдээ бэлдэжэ һураха ёһотой.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, кабинетнэ гурим багшанарай үмэнэ шэнэ, орёо зорилго табина. Тэрэниие һайнаар ойлгожо шадаһан лэ багшанар амжалтата туйлаха.

Ц. НИМАЕВ,
Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай методист. Буряадай АССР-эй габьяата багша.

Агуухэ Илалтын 30 жэлэй ойдо

БАЙЛДААНАЙ ГАЛ ДҮЛЭН СООГУУР...

1942 оной галта хатуу жэл һэн. Ороноймнай баруун зүгэй нютагуудаар буугай нэерээн газар доһолгожо, тулалдаанай газарнуудта түймэр соробхилон, улаан дүлөөрөө һүниин харанхые гэрэлтүүлжэ байгаа. Дайн дажарай түлэг нэержэ байһан сагта, Эхэ оронoймнай хуби заяанай түлөө мундуу шанга байлдаанай боложо байһан үедэ, хүн зоноймнай шарай барагарнууд, зүрхэ сэдьхэлынь хүндүүлхэй болоһон ябаа.

Түрэл колхоздоо түрүүлэгшын тушаалда үлэһэн Дашинима Мижитовэй зүрхэн баһал бүтүүхэнээр лүгшадаг һэн. Хэрбээ дээдэ зургаанай зүгһөө баадхажа энэ тушаалда томилоогүй һаань, сэрэгэй албанда ошохо тухай мэдүүлгэ бэшээд, Мухар-Шэбэрэй райвоенкомадта хандахаар тэрэ бэлэн ябаа. һаял гуша гаража ябаад, гэр бүлэеэ—хоёр бишыхан хүбүүдээ, басагаая, хайрата эжыгээ, хани нүхэрөө гансата орхёод, гэрһээ гаража ошохо, хатуу шанга байлдаанай боложо байһан газар тээшэ шэглэн мордохо гээшэ тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэ һэн. Гэбэшье социалис Эхэ ороной, совет гэр бүлын хуби заяан манай патриот бүхэндэ адлихан сэнтэй бшуу.

— Дашинима, ехээр бү яара, фронт ошохо ээлжээншни ерэхэл байха, — гээд нютагай үбгэд тэрэнэй сэдьхэл дарuулдаг һэн.

Теэд лэ газетэ, хэблэл уншахада радиогоор Совинформбюрогой мэдээсэл шагнахада дайн байлдаанай эршэ огто һуларнагүй: манай фронтнууд эндэ тэндээ һэтэлэгдэнэ, хото городууд, һууринн тосхонууд дайсанай гарта орожол байна.

Мартын эхеэр сэрэгэй комиссариадһаа повестка абтаба. Уданшьегүй Дашинима түмэр харгыгаар баруулжаа бэшэ, харин зүүлжээ түергэжэ ябаа бэлэй. Тинхэдээшье нэгэл газарта саг зуурын сэрэгэй һургуули хэгдэхэнь гэжэ тэрэ мэдэжэл ябаа. Үнэхөөрөөшье, эгээ дүрбэн һара хахадай үнгэрөөд байхада нүхэдөөрөө хамта үнөөхил түмэр замаараа баруунн баруун зүгые шэглэн түергэбэ...

Тэрэл оной июлиин һүүлшын, августын түрүүшын үдэрнүүдтэ Волго, Дон шадарай нютагуудаар дайн байлдаанай гал түймэр хамаг юумэ хуухалан шатаана. Сэрэгшэд ундагүй ядарнад. Теэд энээнээ хэндэ хэлэхэбши. Хүн бүхэн ядарна ха юм. Дон мүрэнэй эрьедэ хүрэжэ ерэбэ. Дашинимын Доной уһа амталаад үзэхэдэ, үнөөхил түрэһэн нютаг Түгнын уһандал адли байба. Аба оронoймнай уһан хаанашье ябахада адлихан амтатай гэжэ сэдьхэхэдэ ямар һайн бэ! Сэрэгшэд булта ундаа харяажа, шадал тэнхээ оронод. Мижитовшье нюур гараа угаажа һэргэбэ. Ехэ мүрэнэй баһал бэеэ тэниилгэн амаржа, нойрсожо байһандал, амгалан тайбанаар миралзахыень тэрэ удаан хаража һайхашаана. Теэд хархис дайсан хаана шэбээлһэн аад, харагданагүйб? гэһэн асуудал Дашинимын зүрхэ хүлгүүлнэ.

Фашис сэрэгүүд энэ үедэ баруун зүгтэ, Ворошиловградай оршондо, Донбасс дээгүүр манай фронтые сүмэ сохёод. Волго, Дон мүрэнүүд тээшэ зүдхэжэ, Сталинградай ара талада гарахые һэдэжэ ябаа һэн. Дон мүрэндэ дүтэлжэ ябаһан үеэрнь дайсанай урдаһаа манай Степной фронтын сэрэгүүд угтан тулаба. Дашинимын ябалсаһан дивизи мүн лэ тэрэнэй бүридэлдэ оролсобо.

...Дон мүрэн... Клетск тосхон... Намарай хара таряан, арбай улаан шэниисэ хүсэд эдеэшэнхэй, үндэр гүбээнүүдые, тала майлануудые үргэлжэдэнь бүрхөөнэ. Тиибэшье тэрэниие энэ үедэ хуряажа абаха эзэд эндэ байхагүй. Тэһэрһэн һомонуудһаа сасарһан галта улаан ошод эндэшье, тэндэшье түймэр һүжэрөөнэ. Дайда дэлхэй манатана, талханай хуурһан үнэр гутана. Амилхын аргагүй бүгшэм, дариин утаан түймэрэй уняар хоёр ниилэхэдээ оршон тойрониие бүришье һүрөөтэй болгоно. Анханда хүхэ номин байһан огторгой — үргэлжэ бүрхэг харалган. Энэ нэерээн шуугаан соогуур имагтал моридой аймхайгаар үүрһэхэ, инсагаалханъ арай шамайхан соностоно. Шанга тулалдаан, гайтай ехэ гардалдаан, үдэршье, һүнишье замханагүй. Эгэсэ долоон хоногто болоһон эдэ тулалдаануудай үедэ хэн нэгэнэйнгээ амар мэндые мэдэхын аргагүй.

Энэл үедэ Дашинима Мижитов хүндөөр шархатажа, ара тээшээ эмнэлгын газарта абаашагдаа. Тиигээд Саратов хотын нэгэ госпитальдо эдэгэтэрээ эмнүүлжэ гараа һэн.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Доной уужам талаар Ростовой областиин нютаг районуудаар хутор, тосхон бүхэнэй түлөө хэды олон тулалдаанууд болооб даа. Пулемётчик, рядовой Дашинима Мижитов урагшаа дабшаһаар Донбасста хүрэлсэбэ. Оронoймнай ехэ баялиг—«галта шулуун» гэдэг хара нүүрһэн ехэнхидээл эндэһээ малтагдан абтана гээд тэрэ мэдэжэл ябаа. «Донбассые абахадаа, баялигаа тэхэрюулнэбди, баялигаа тэхэрюулхэдээ, Эхэ ороноо баясуулнабди», гэжэ сэрэгшэ бүхэн ойлгодог, тиимэһээ улам ехээр урма зориг ородог һэн.

— Тэрэ тулалдаанай болохо үедэ бүхэли үдэртөө бороогой адхарха, фашистнарай контратакада орохо гээшэнь аргагүй һэн. Баһа немецкэ автоматчигууд хэдэн дахин добтолбо. Тэдэниие хоёр-гурбан удаа гэдэргэнь сухарюулһанай һүүлээр өөһэдөө добтолгодо орожо, саашаа дабшаһан байнабди. Саашалаад добтолходоо, Одессэ город хүрэгдөө һааб даа. Тэндэ баһал шанга тулалдаан болоо һэн. Манайхиин үхэр буугаар зай забһаргүй буудажа ябаган сэрэгшэдтээ туһалжа Одессэ городые сулөөлһэн юм, — гэжэ Дашинима Мижитов хөөрэнэ.

Дайсанаа намна намнаһаар Эсэгэ оронойнгоо хилэ хүрэжэ ябахадаа, манай сэрэгшэд ямар ехээр омогорхоо, баярлаа гээшэб! Дашинима Мижитов баһал ехээр баярлаа һэн. Манай сэрэгшэд Румыниин хилэдэ дүтэлэн ерэбэ. Энэ үедэ соединениинь хоёрдохи Белорусска фронтын мэдэлдэ үгтэжэ, Польшо хүрэтэр абаашагдаба.

Удангүй манай сэрэгшэд Вислэ мүрэн дээрэ тулалдаба. Тэндэл манайхиин артиллерийскэ бэлэдхэл хэһэнэй ашаар март һарада Вислэ дээрэ фашис дээрмэшэдэй обороные бута сохижо, саашаа дабшаа һэн. Гурбан зуун километр ябаһанай һүүлээр Кюстрин хото шадар шанга тулалдаанда оробо. Эндэ дайсаниие һамна сохёод, улам саашаа добтолжо, Гитлерэй уурхай — Берлиндэ хүрэжэ ерэбэ. Үйлсэ гудамжануудаар шанга байлдаан болобо. Майн хоёрой үдэр Берлинэй гейхстаг дээрэ Улаан туг мандуулагдаба. Дайгаа даража, даагаа һүүлдэһэнэй, һүүлээр зургаан һарын үнгэрөөд байхада, хоёрдохи табилганаар Дашинима Мижитов орон нютагаа бусажа ерээ һэн.

* * *

Дашинима Мижитовичтэй зунайнь модон гэртэ хөөрэлдэжэ һуунабди. Гэрэйнь тоонын нүхэн дээгүүр борбилоонууд ниидэн пишаганалдана. Тиихэдэнь амгалан тэнюун байдалай шэнжэ үшэгдэнэ. Аяар тэрэ холын гушан хоёр жэлэй саана дайнай дүлөөр соробхилжо байһан газар нютагуудта эдээхэн шубуухайнуудай жэргэн пишаганалдаха заб болодоггүй һааб даа.

Энээхэн оршон байдалые Дашинима Мижитович тэрэ холын дайн байлдаанай үетэй жэшээлээд үзэжэ болоо. Хирэ-хирэ болоод лэ тооно өөдөө хараашалаад абана. Зүб даа, амгалан саг ямар һайхан бэ! «Знамя Ленина» колхозой жэшээ дээрэ абаад үзэе. Хэдэн жэжэ колхозууд нэгэдүүлэгдэжэ томодхогдоһоор арба холо гаран жэл үнгэрөө. Тэрэ гэһээр хэды ехээр хүгжөө гээшэб! Мал ажал, таряан ажал хоёр адли тэгшээр эрхилэгдэнэ. Һүүлэй үедэ энэ колхоз шубуун ажал ехээр эрхилдэг боложо, тахяа барихын хажуугаар галуу олоор үсхэбэрилдэг. Шубуунай мяха гүрэндэ худалдадаг болонхой, колхозой олзо доход улам ургана, колхознигуудай ажаһуудал бүри һайжарна, соёл культура дээшэлнэ.

Мүнөө ажахын тосхон бригада бүхэндэ соёлой гуламтанууд, һургуулинууд хүдэлдэг. Тиихэдэ полевой станууд хэды һайнаар баригдаһан, тэндэхи ажалынь оньһожоруулагдаһан байна гээшэб! Дашинима Мижитович Номоог-Толгойн полевой стан дээрэ өөрөө удаан саг соо ажаллаа, тэрэниие барилсаа, болбосон түхэлтэй болголсоо. Тэрэ пенсидэ гаратараа эндэ колхозойнгоо ехэ баялигые эрхилжэ, сахижа, байгаа һэн.

Дайн... Дайн байлдаан... Эдэмнай минл яряанай үгэ бэшэ. Тиимэһээл Дашинима Мижитович эдэ үгэнүүдые гүн сэдьхэлһээ зэбүүрхэн дурсана. Мүнөөнэй амгалан тайбан һайн һайхан ажабайдал тухай омогорхон баяртайгаар хөөрэнэ.

— Коммунис партиимнай Центральна Комитет, Совет правительствамнай ехэл зүб юумэ хэнэл даа. Леонид Ильич Брежневэй аша габьяагаар олохон орёо асуудалнууд шиидхэгдэнэ. Бидэ газетэ, хэблэл уншажа, радиодамжуулга шагнажал байдагбди. Мүнөө сагай байдал амгалан һайн. Хэтэдээ иимэл һайн байһай, — гэжэ Дашинима Мижитович Мижитов хөөрөөгөө дүүргээ һэн.

Зүб даа... Шэнэ үеын хүнүүдтэ амгалан һайхан байдал заяаһан олон түмэн хүнүүдэй нэгэниинь Дашинима Мижитович мүнөө жара наһаяа дабаашье һаа, ерээдүйн үетэндэ зол жаргал юрөөжэ ябадаг юм.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

ТЕХНИКУМҮҮД: ШЭНЭ ШАТА

...оной тусхай дунда 4280 ...лида һуралсалай шэнэ ... эхилбэ. Тэдэнэй үдэрэйнь ...ениинүүдтэ 900 мянга ша... хүбүүд, басагад түрүүшын... һуража захалаа.

...промышленностиин, эрдэм ...соёлой эрилтэнүүдтэй зохил..., орон доторхи тусхай ... һургуулинуудай, тэндэ ... залуушуулай тоо саг ... олошоржо байна. ...кумүүд, училищинуудые ... бүри 1 миллион үлүүтэй ...жэлтэд дүүргэжэ, арадай ...ын бүхы һалбаринуудта ...эгдэдэг.

...хүтэлбэриин дунда зиндаа... хүтэлбэрилэгшэдые бэлдэ... ...далда ехэ анхарал хан...дана. «Тусхай дунда ...уулинуудые хүтэлбэрилгэ ... нарижуулан һайжаруул... ...маэнүүд ба тусхай дун... эрдэмтэй мэргэжэлтэдые ...ын шанар һайжаруулха ... КПСС-эй Центральна ...эдэй, СССР-эй Министр...эй Соведэй шэнэ тогтоол ... хэлэгдэһые элирхэйлэн .... СССР-эй Дээдэ, тус... дунда һуралсалай минис...ын коллегиин гэшүүн ...ссор **Б. А. Кузьмин** һу...алай шэнэ жэлэй онсо ил...гаа ТАСС-ай корреспон...дэ хэлэбэ:

— Тусхай дунда һургууди...ай олошоржо байһые нэн ...ан тэмдэглэхэ хэрэгтэй. ... техникум ба училищинуудэнүүд сэлигдээ. Тодорхойлон хэлэбэл, Краснояр... медицинскэ училищи, ... индустриальна тех..., Владивостогой море... училищи, Кемеровэй ...тивна техникум дунда ...тэдые түрүүшынхээ ... эхилбэ.

...ии, правительствын шэ... тогтоолтой зохилдуулан, ...эй Дээдэ ба тусхай дун... һуралсалай министерствын ... тусхай дунда һуралса... ...союзна совет эмхид...жэнь. Энэмнай ниитын ... олгохо нэгэдэл боло... Тус совет захиргаанай ...уудай хүдэлмэри даб...гөөр, орон дотор тусхай ... һуралсал хүгжөөхэ, ... шухала асуудалнуудаар на... үндэһэ баримтатай һа... дурадхалнуудые бэлдэхэ ... Союзна, автономито рес...уудай ниислэлнүүдтэ, ...нууд болон областьнуу...гүй хотонуудта тусхай ... һургуулинуудай дирек...дэй соведүүд эмхидхэг... Тиимэ соведүүд кадр... бэлдэлгын хэрэг һай...аха дурадхалнуудые ..., һуралсалай-хүмүү... хүдэлмэриин түрүү ...эл сорсолон дэлгэ... зорилготой.

...ай дунда һургуулинуу... ...дхэлээр һайн багша... болгохын тула шухала ...нүүд абтажа байнхай. ..., Белоруссиин, Ленин... ба ондоо тээгүүрхишье ...ческэ институдууд ... техникумүүдтэ, техни... мэргэжэл олгохо учили... хүдэлхэ инженер... ...рые бэлдэдэг байна. ...алай ба лабораториин ...зануудтай техническэ ... дээдэ һургуулинуудта ...үүд-багшанарые бэл... шэнэ факультедүүд нээг... харaалагдана. Мүн дээдэ ...уудай дэргэдэхи тех..., училищинуудай багша... мэргэжэл дээшэлүүлхэ ...тедүүд үргэдхэгдэхэ.

... ба техникын хурдан ... хүгжэжэ байһанһаа ..., дунда эрдэмтэй ...тэдые бэлдэлгын хэрэг ... һайжаруулха эрилтэ та.... Байгша ондо үдэрэй ба удэшын отделениинүүдэй гурбадахи курсануудай, заочно отделениинүүдэй хоёрдохи курсануудай һурагшад шэнэ программаар һураха. Тодорхойлон хэлэбэл, физико-математикада ба экономикодо хабаатай предмедүүдые үзэлгэдэ шэнэ программаар ехэ саг үгтэнэ, зарим мэргэжэлтэдые бэлдэхэ һуралсалай түсэбтэ шэнэ предмедүүд — «Стандартизациин үндэһэ һуури», «Автоматизациин ба тоолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури», «Байгаали хамгаалга» гэхэ мэтэ предмедүүд нэмэжэ оруулагдаа. Һурагшадай ойлгосо бүри шангаар хинан шалгагдадаг болоо. Урда тээнь шалгалтада ородоггүй байһан зарим предмедүүдээр мүнөө экзамен, зачет абтаха болоо.

Түрүү технологитой, шэнэ техникэтэй, ажалай эмхидхэл ба үйлэдбэриин һайн хүтэлбэритэй танилсуулхын тула диплом абахын урда тээхи практикада техникумүүдэй үдэшын ба заочно отделениинүүдэй һурагшадые һалбариин түрүү предприятинуудта эльгээжэ байхыень предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхагдаба.

Эрдэм, техникын шэнэ һалбаринуудай — электрын автомат хэлхеэ холбоон, органическа бэшэ зүйлнүүдэй ба минеральна үрэжүүлгын технологи гэхэ мэтын мэргэжэлнүүдээр кадрнуудые бэлдэхэ хүдэлмэри т у с х а й дунда һургуулинуудай түсэбүүд, программануудаар хараалагданхай. Ниитын эдеэ хоолой технигүүд — эмхидхэлшэд, кооперативна худалдаа наймаанай эмхидхэлшэд, элдэб хэрэглэмжэ хангаха технигүүд — механигууд энэ жэлһээ бэлдэгдэжэ эхилээ.

Байгша ондо олохон техникум ба училищинууд шэнэ байрануудта оробо. Одессын станок бүтээлгын, Запорожиин гидроэнергетическэ, Красноярскын кооперативна техникумүүдтэ, Казанска ба Бийскэ багшанарай училищинуудта һуралсалай шэнэ корпусууд, лабораторинууд баригдаа.

Хүдөө ажахын техникумүүд совхозууд — техникумүүдтэ шэнэ түхэлэй материальна бааза байгуулагдана. Тиимэ техникумүүдтэ һуралсалай ба лабораториин корпусуудтай, мастерскойнуудтай, спортын залнуудтай, столовотой, хамтын байрануудтай ехэ бүлэг байшангууд баригдадаг болоо. Хүдөө ажахые оньһожоруулха Камышинска, Волгоградска областиин Дубовско зооветеринарна техникумүүд, Донецкэ ба Эрхүүгэй областиин Тулунска техникумүүд-совхозууд энэ жэлэй һуралсалай эхилхын урда тээхэнэ шэнэ байрануудта орожо, түбхинэһэн байна.

Һурагшадай һуудал байдал нилээд һайжараа. Мүнөө үеын хеэр түхеэрэгдэһэн хамтын олохон байранууд, спортын бүлэг барилганууд, амаралтын баазанууд баригданхай. Хэдэн мянгаад һурагшад амаралтын үеэр тэндэ амарха аргатай болоно.

Техникумүүд ба училищинуудай үдэрэй отделениинүүдтэ һурагшадые абалга дүүрээ. Үйлэдбэридэ хүдэлжэ байһан хүбүүд, басагад, мүн сэрэгэй албанһаа табигдагшад ноябриин 15 болотор үдэшын отделениинүүдтэ орожо болохо. Саг зуурын хүдэлмэритэй хүнүүдые заочно отделениинүүдтэ абалга ноябриин 30 болотор хойшолуулагдаа. Тэдэнэр хүдөө ажахын, геологиин, далайн ба гол мүрэнэй транспортын мэргэжэлтэй болохо аргатай.

Р. АХМЕТОВ.

ЗАЛУУ ТОГООШОН

УЛААН-ҮДЫН горпищеторгын зургаадахи столовын коллектив худалдаа наймаанай түрүү эмхи зургаануудай нэгэн гэжэ нилээд алдаршанхай. Халуун эдеэ барихаяа эндэ ерэһэн хүнүүдые энэ ажалша бэрхэ коллектив урин дулаанаар угтадаг заншалтай болонхой юм. Эндэ оробoлтнай хододоо ариг сэбэр, тэдэнэй бэлдэһэн эдеэ хоолой шанарынь һайн гэжэ абаһаар мэдэхэт. Тус столовын коллектив һара бүрингөө даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ илажа гарагшадай тоодо ябана.

ВЛКСМ-эй гэшүүн дүрбэдэхи разрядай тогоошон-кондитер Валентина Пелевина эндэ һаянай хүдэлжэ эхилбэшье, оролдосотой ажалаараа хамта хүдэлдэг нүхэдтөө нилээд хүндэтэй боложо шадаа. Валентина хилээмэнэй элдэб зүйлнүүдые бариха талаар дүршэлтэй эдеэ шанагшадһаа дутанагүй. Тэрэ гурбан жэлэй саана Улаан-Үдын мэргэжэл олгодог юһэдэхи һургуули дүүргээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Валентина Пелевина ажалдаа.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Айл бүхэндэ—газетэ, журнал

ХАМТААРАА ХАБААДАХА ХЭРЭГ

Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ боложо байдаг бүхы һонинуудые үдэр бүри үргэнөөр харуулан, хүн бүхэнэй сэдьхэлые хангадаг хэблэл тараалгын эхилһээр һара шахуу болобо. Сентябриин нэгэнэй урда тээ манай аймаг дотор хэблэл тараалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг олониитын зүблөөнэй болоходо, энэ жэл уншагшадай тоо нёдондонойхиһоо олон болохо ёһотой гэжэ тэмдэглэгдэһэн байгаа. Хэблэл тараалгада хабаадалсадаг эдэбхитэднай бүри зундаа уншагшадайнгаа тоо абажа, хэниинь ямар хэблэл нэмэн захихаб гэһэн эрилтэнүүдыень тодорхойлһон байна.

КПСС-эй райкомой бюро 1975 оной хэблэл захилгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэжэ, удаа тээнь совхозуудай, эмхи зургаануудай, предприятинуудай партийна организацинуудай секретарьнарай зүблөө үнгэргэжэ, тодорхой зорилгонуудые баталаа. Богонёор хэлэхэдэ, ерэхэ жэлэй хэблэл тараалгада бидэнэр бэлдэһээр үнихэнэйбди. Мүнөө аймаг дотор энэ хүдэлмэри мүнөө түлэг дундаа ябажа байна.

Аймаг дотор 1973 ондо мянган уншагшадта 1120 хэһэг, 1974 ондо—1173 хэһэг газетэ, журналнууд захигдаһан байгаа. Энэ хэрэгтэ жэл бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг олониитын түлөөлэгшэд олон. Тэдэнэй тоодо Закаменск хотын 1-дэхи дунда һургуулиин багша Антонида Семёновна Елшина, Гуджирска ГРП-гэй хүдэлмэрилэгшэ Леонид Алексеевич Кипин болон бусад оролсоно. Нүхэр Кипин 1975 оной газетэ, журналнуудта захил абажа дүүргэхэ болоо.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоһоной уурхайн 1-дэхи участогта Аюша Данзанович Ангаев хэблэл тараадаг болоһоор хэдэн жэл болобо. Энэ нүхэрнай нёдондо хамтадаа 2.007 түхэригтэ хэблэл тараажа, магтаалда хүргэһэн юм. Комбинадай заһабарилгын механическа заводой партбюро Мария Ивановна Фроловае жэл бүри хэблэл тараaха ниитын түлөөлэгшөөр томилдог байна. Юуб гэбэл, Мария Ивановна хүн бүхэнэй эрдэм, юугээр һонирходог тухайнь мэдэжэ, хэрэгтэй хэблэлыень дурадхадаг заншалтай. Нёдондо жэл 1.452 түхэригтэ захил абажа гараа һэн.

Санагын совхозой ажалшадай дунда һамацырен Долгоровнч Очиров хэблэл тараадаг болоһоор гушаад жэл боложо байна. һамацырен Долгорович анха түрүүн холын малшадһаа захил абаха зорилго табидаг. Мүн газетэ, журналнуудые малшадта саг болзортонь хүргэхэ тухай ехэ оролдолго гаргажа байдаг. Тиимэһээ малшад хэблэлдэ захил хэхэ дуратай байдаг юм. Мүн Хамниин совхозой ажалшадай дунда Любовь Петровна Цыденова, Дүтэлүүрэй совхоздо Дулма Гомбоевна Дансарунова гэгшэд хэблэл тараалга жэл бүри һайнаар эмхидхэнэ.

Манай аймагай ажалшад «Правда», «Известия», «Сельская жизнь», «Советская Россия», «Комсомольская правда», «Спорт» болон түбэй бусад газетэнүүдые олоор захихынгаа хажуугаар республикынгаа, аймагайнгаа газетэнүүдые олоор абадаг юм. Жэшээлбэл, «Буряад үнэн» газетые үнгэрһэн жэл 1.152 хэһэг захиһан байгаа. Энэ газетэ илангаяа олоор захидаг нютагууд гэбэл: Хамни — 189, Санага — 188, Утаата — 131, Дүтэлүүр — 177, Баян-гол 179 хэһэг гэхэ мэтэ. Эдэ нютагуудай уншагшад «Правда Бурятии», «Молодежь Бурятии» газетэнүүдые мүн лэ олоор захидаг байна.

Мүнөөнэй үе сагта хэблэл хадаа хүн болгоной мэдэрэлэй үдэр бүриин эрилтэнүүдые хангадаг гол шухала зэбсэг болоно. Тиимэһээ нэгэшье үрхэтэ айлые, нэгэшье уншагшые алад гарангүй, хэрэгтэй хэблэлээрнь хангахын тула гэр бүлэдэнь, ажал хүдэлмэри дээрэнь уулзажа хөөрэлдэхэ, захил абаха шухала байна. Хэблэл тараалгада туһалха аймагай совет энэ асуудалаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Энэ соведэй түрүүлэгшээр Зэдын комбинадай парткомой секретариин орлогшо Пётр Дмитриевич Климов томилогдонхой. Энэ нүхэр оорөө хэблэл тараалгада хэдэн жэл удаа хабаадалсаһан дээрэһээ соведэйнгээ хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэнэ.

Аймагаймнай хэблэл тараалгада хабаададаг эдэбхитэд нёдондонойхиһоо дутуугүй захил абажа, энэ хүдэлмэрээ саг болзортонь үнгэргэхэ зорилготойгоор хүдэлжэ байна.

О. ДАРИЕВА,
Захааминай аймагай «Союзпечать» агентствын начальник.

МЕДИЦИНЫН ШЭНЭ ТҮБ

ТУРШАЛГА үнгэргэлгын ба клиническэ медицинын Научно-шэнжэлэлгын институдай гол ехэ корпус Бакуда ашаглалгада тушаагдаа.

Энэ гол корпуста 300 оронтой больницын палатанууд, 13 отделениинүүд бии. Тэдэнэй 7-ниинь клиническэ отделени болоно.

Институдта 500 хүдэлмэрилэгшэд эрдэм-шэнжэлэлгын болон эмнэлгын хүдэлмэри эрхилнэ. Тэдэнэй 12-ынь эрдэмэй доктор, 30-ниинь эрдэмэй кандидадууд юм.

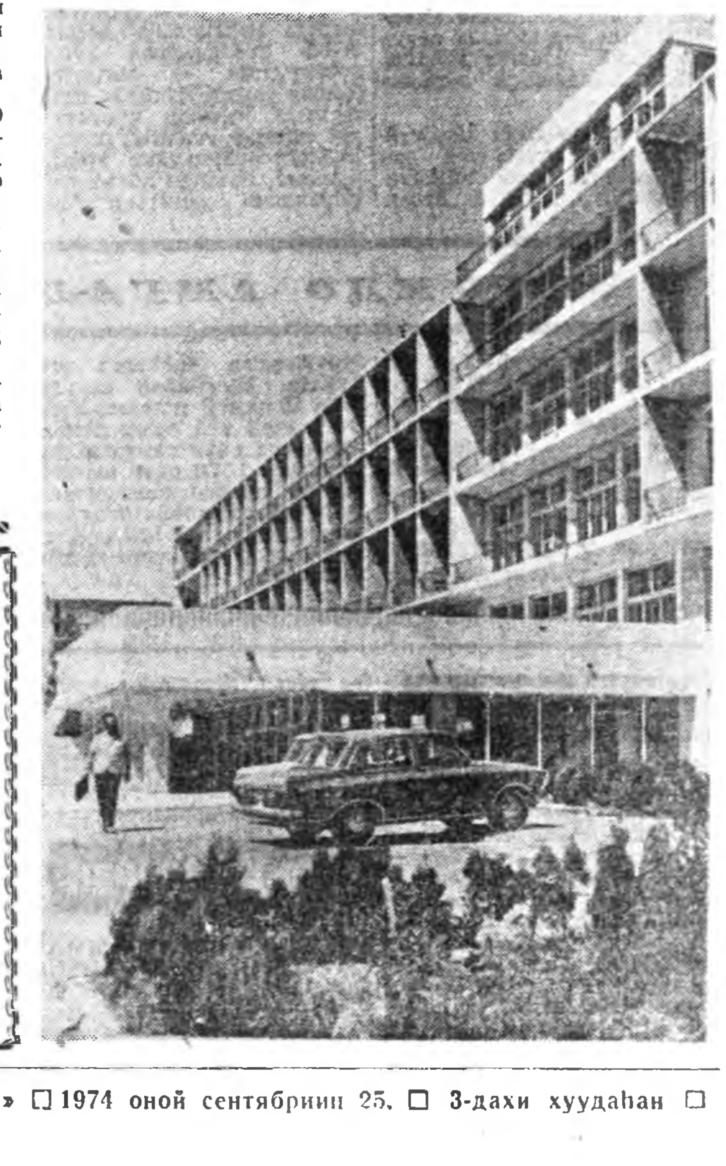

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Азербайджанай ССР-эй туршалга үнгэргэлгын, клиническэ медицинын научно-шэнжэлэлгын институдай байшан.

(АПН).

ИНДИ: ТҮРҮҮШЫН ХЭМЭЛ ОДО ТАБИХАНЬ

Инди газарые тойрон дабшадаг хэмэл одо декабрь һарада табихые түсэблэнхэй. Совет космодром дээрэһээ түлхин гаргагша совет ракетын туһаламжаар энэ хэмэл одон замдаа гаргагдаха.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Инди агаарые, замбуулинай дайдые шэнжэлхэ оньһон техникээ нилээд хүгжөөһэн байна. Викрам Сарабхаи гэжэ замбуулинай түб иимэ шэнжэлгэнүүдэй гол штабынь болоно. Тэрэ замбуулинай онгосонуудай түхеэрэлгэнүүдые, тоһо түлишыень бэлдэнэ. Ехэ ракетодром урда Индиин Шри Харикодто баригдажа байна. Сагай уларил шэнжэлдэг «Рохими-560» түхэлэй хоёр шататай ракетэ, шэнгэн түлишөөр хүдэлдэг Индиин түрүүшын ракетэ эндэ туршагдаһан байха юм.

Замбуулинай техникэ хүгжөөхэдэнь, Советскэ Союз Индидэ ехэ туһа хүргэнэ. Сагай уларил шэнжэлхэ хэмэл ододые 400 километрэй замда гаргаха аргатай олон шататай ракетэ бүтээхэдэнь, СССР Индидэ туһалһан байгаа.

Нёдондо жэлэй май һарада Хайдарабад хотодо хэмэл одоной хүдэлдэг модель туршагдаа һэн. Энэ хэмэл одоной бүхы түхеэрэлгэнүүд шалгалта һайнаар гараһан байгаа. Шри Харикодто туршалганууд хэгдэнэ. Хэмэл одоной радио аппаратурын, газар дээрэхи станциин, телеметрическэ мэдээсэлнүүдые тайлбарилан тааха түхеэрэлгын хүдэлмэриие шалгаха гэһэн зорилго эдэ туршалгын үедэ табигдаа һэн. Газар дээрэхи иимэ аппаратура Москвада тодхогдон табигдаха. Совет мэргэжэлтэдэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар, туһаламжаар Газарые тойрон дабшаха Индиин түрүүшын хэмэл одон бүтээгдэжэ байна.

Хэмэл одо бүтээжэ, замдань гаргалга индиин-совет хани барилсаанай түүхэ-бэшэгтэ шэнэ хуудаһа нээхэ юм.

Б. ВАТС,
энэдхэг журналист.
(АПН).

Манай айлшад

АЯНШАЛАГШАД—БУРЯАД ОРОНДО

Аха дүү Монгол ороной аяншалагшадай манай Эхэ орон ерэдэгынь оройшье гайхалтай бэшэ болонхой. Харин тус ороной 18 аймагай түрүү малшадай манай Буряадай республика ерэжэ, түрэл нютагтаймнай һайхашаан танилсажа байдагынь урмашамаар байгаа һэн.

Нэгэ бүлэг малшадай ерэжэ, хаагуур хайшан гэжэ аяншалһан тухай бидэ газетэдээ бэшээ һэмди. Харин эдэ үдэрнүүдтэ үшөө 28 малшад ерэжэ, хэдэн үдэрэй турша соо түрэл хото Улаан-Үдэтэймнай, тэрэнэй түүхэтэ, үзэмжэтэ һайхан газарнуудтай танилсаа.

Эдэнэрэй дунда ябаһан малшан бүхэнэй ажалай намтар баян. Жэшээлхэдэ, Сүхэ-Баатарай аймагай «Жаргалай зам» нэгэдэлэй адуушан Т. Доржпалам 1971 оноо 1300 гаран адуу манана. Тиин 300 гүүнһээ 290 толгой унага абаа. Тинхэдэ Губи-Алтайн аймагай эрхим ямаашан Д. Дамдин 220 эхэ ямаанһаа 225 эшэгэ абаһан байна.

Үмнэ-Губиин тэмээшэн М. Цэдэвдоржын ажалай намтар баһал баян. Тэрэ 1956 оноо эхилжэ тэмээ харадаг. 1973—1974 онуудай турша соо харууһалжа байһан 337 тэмээнһээ 100 процент түл абаһан, тэмээн бүриһөө 6,5 килограмм хөөбэри хайшалжа, түсэбтэ даабаряа сүм дүүргэһэн байха юм.

Хонишодые дурдаха болоо һаа, мүн лэ һонин дүн бии. Дунда-Губиин аймагай «Шэнэ эхилэлтэ» нэгэдэлэй хонишон байгша ондо 670—690 эхэ хонинһоо 693—744 хурьга абажа, аймаг соогоо түрүүлһэн байна.

Ажалай амжалта туйлажа, харин ороноор аяншалха путёвкодо хүртэһэн малшадта бүри ехэ амжалтатай ябахыень хүсэмөөр байна.

Манай ороноор айлшадаймнай аяншалга дүүрээдүй: тэдэнэр мүнөө Эрхүүгэй областёор аяншална.

В. ТОКТОХОЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: аха дүү Монголой Арадай Республикын аяншалагшад (зүүн гарһаа) Баясглан Лубсанжап, Мягмар Чогсомжав хоёр хизаар ороноо шэнжэлхэ Хангаловай нэрэмжэтэ музей соо. Айлшад Соведүүдэй талмай дээрэ.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

Футбол

НЭЖЭЭД ОЧКО БЭШҮҮЛБЭ

Хорин юһэдэхи уулзалга. СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоныш стадионууд дээрэ ээлжээтэ уулзалганууд уржа үдэшэлэн үнгэргэгдэбэ. Манай «Сэлэнгэ» командатай наадахаар Петропавловск-Камчатский хотын «Вулкан» команда ерэһэн байгаа.

Айлшаар ерэһэн «Вулканай» футболистнууд зоно соогоо түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадаанда оройдоо табадахи жэлээ хабаадалсажа ябана. Тиигээшье һаа, дүршэлөөр баян футболистнуудтай ана мана тулалдажа ябаһаниинь һайшаалтай. Жэшээнь, 1970 ондо «Б» класста наадахадаа, зоно соогоо хоёрдохи һуури эзэлээ һэн. Зүгөөр 1971 ондо «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наадахадаа, наймадахи һуури эзэлһэн юм.

«Вулканай» футболистнууд 1973 ондо үнэн бэеэ бэелжэ, эрхим амжалта туйлаа һэн. Эдэнэр тэрэ жэлдээ Совет ороной футболой 75 жэлэй ойн хүндэлэлдэ үнгэргэгдэһэн наадаанда хабаадалсажа, РСФСР-эй кубогта хүртөө һэн. Харин энэ жэлэйнгээ наадаанда зоно соогоо гурбадахи һуури эзэлһэн юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай «Сэлэнгэ» команда эдэнэртээ айлшалхадаа 4:0 тоотойгоор шүүгдэһэн, харюугайнгаа уулзалгада өөрынгөө стадион дээрэ 1:0 тоотойгоор шүүһэн юм. Байгша оной хабар «Сэлэнгын» футболистнууд эдэнэртээ айлшалхадаа баһал 4:0 тоотойгоор шүүгдэжэ ерээ һааб даа. Харин мүнөө... Хэр гэлдэгшэ аабибди? Айлшад мүнөөдөө мүрысөөнэй таблицада гурбадахи һуури эзэлжэ ябана ха юм. Эдэнэр байгша ондо өөрынгөөшье стадион дээрэ, мүн айлшалжашье ябахадаа, эрхим һайнаар наадажа, дүн хамта 33 очкотой болоһон байха юм.

Үдэшын 6 час 30 минутаһаа наадан захалжа, хоёр командын футболистнууд, илангаяа хамгаалагшад воротагаа хёрхоор хамгаалжа ороно. Эндэ айлшадай хамгаалагшад Игорь Моспан, Евгений Баннов, вратарь Анатолий Бабенко гэгшэд шадамар бэрхээр, солбон хурданаар наадажа, Улаан-Үдын добтологшодые воротадаа дүтэ наашашье оруулхаар бэшэ байба.

Бүмбэгэ абаһан «Сэлэнгын» добтологшод Валерий Михнов, Юрий Изюмцев, Виктор Пугач гэгшэд яһала һайнаар наадабашье айлшадтаа бүмбэгэеэ буляалгаад лэ байха юм. Тиибэ ябашье, нааданай түрүүшын хахадта манай добтологшод айлшадай ворота руу хэдэн удаа бүмбэгэ сохибошье, солбон бэрхэ вратарь тэрэниие шүүрэжэ абаад лэ байна.

Нааданай хоёрдохи хахадта баһал шанга тулалдаан болоо. Эндэ айлшадай, мүн манайшье вратарьнууд һайнаар наадажа, хэндэньшье тоо нээлгэнгүй, уулзалгаяа түгэсхэһэн байна. Нааданай дүүрэхэ багта манай командын добтологшод Юрий Изюмцев, Валерий Михнов гэгшэдэй хоёр удаа эршэтэйхэн шангаар сохиһон бүмбэгые айлшадай вратарь Бабенкын солбон бэрхээр тодоод абахада, стадиондо сугларагшад ехэл һайшааба. Энээгээр уулзалга дүүрэжэ, хоёр командын футболистнууд мүрысөөнэй таблицада нэжээд очко бэшүүлбэ.

Удаадахи уулзалга, сентябриин 27-до үнгэргэгдэхэ. Айлшаар манайда Хабаровскын СКА команда ерэхэ болонхой. Наадан үдэшын 6 час 30 минутаһаа эхилхэ.

Манай корр.

ТОБШОХОНООР...

★ Кабардино-Балкариин АССР-эй ниислэл—Нальчик хотодо «Ажалай резервын» бүлгэмэй дунда Россин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэһэн байна. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүд һайн амжалтатай ябажа ерэбэ. Жэшээнь, Зүүн-Сибириин технологическа институтай студентка Галина Посохова спортын табан зүйлөөр мүрысөөндэ Буряадай АССР-эй рекорд тогтооһон, мүн түрүү һуури эзэлһэн байгаа. Индустриально-педагогическа техникумэй студент Анатолий Зайцев бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар 3000 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда түрүү һуури эзэлһэн байна.

Улаан-Үдын авиапредприятиин хүдэлмэришэн Владимир Вторушин гурбалжаад һүрэхэдөө мүн лэ эрхимлэбэ.

★ Намарай урилдаанда зорюулагдаһан профсоюзно-комсомолой мүрысөөндэ хабаадалсахаар манай республикын суглуулагдамал команда Ангарск хото мордобо. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоныш түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилхэ энэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар республикымнай мэдээжэ спортсменүүд Георгий Шишмарев, Наташа Шуширихина, Геннадий Норкин, Анна Галсанова, Александр Пелепягин, Гамильян Гафаров, Михаил Думнов, Таня Рычкова гэгшэд ошонхой.

★ Һур харбалгаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Ставрополь хотодо сентябриин 20—25-най үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Энэ мүрысөөндэ манай республикын суглуулагдамал команда хабаадалсаха болонхой. Командын бүридэлдэ СССР-эй спортын мастернууд Аркадий Бутхаев, Дандар Дансаранов, Игорь Дугаров. Анатолий Гармаев, Дэнжу Очирова, Светлана Будожапова, Людмила Рандина гэгшэд оруулагдаһан байна.

★ Футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан үргэлжэлһөөр. Эдиршүүлэй дундаһаа «Забайкалец» гэжэ спортын клубай футболистнууд түрүү һуури эзэлжэ ябана. Эдэнэр үшөө хоёр уулзалга үнгэргэхэ юм. Харин эрэшүүлэй дундаһаа ЛВРЗ-гэй спортын, транспортын «Локомотив» бүлгэмэй командануд түрүүшын һууринуудые эзэлбэ. ЛВРЗ-гэй команда һүүлшын уулзалгада «Торпедо» командые — 5:2, «Пищевик» 2:0 тоотойгоор шүүһэн, «Байкал» командатай 2:2 тоотойгоор тэнсэһэн байба.

Транспортын «Локомотив» хүүгэдэй спортын һургуулиин командые 1:0, бэлэдхэлэй «Сэлэнгэ» командын футболистнуудые 3:0 тоотойгоор шүүһэн юм.

Б. МИРОМАНОВ.

Шатар

ДҮРБЭДЭХИ НААДАНДАА ТЭНСЭЭ

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн нааданай дүрбэдэхи уулзалга үнгэргэгдэбэ. Анатолий Карпов, Виктор Корчной хоёр энэ уулзалгаяа урда үдэрынь хойшолуулһан юм. Зүгөөр хойто үдэрынь наадаяа үргэлжэлүүлхэдээ, 46-дахи ябадалдаа тэнсэһэн байна.

Эндэ 26 минутын туршада бодомжолһоной удаа Корчной хүлеэгдээгүй ябадал хэжэ, шатарай наадаанда дуратайшуулые гайхуулхын ехээр гайхуулаа бшуу. (Б 7—В 5) Хаража байһан гроссмейстернүүдэй һанамжаар Г6—Г5 гэһэн ябадалай хэгдэбэл, эрхим һайн байха һэн. Тиигэжэ сагһаа урид бэрсын таладахи хүбүүдтэ добтолжо, шүүхэ гэжэ ябаһан партияа алдаба ха юм.

Карпов зохид һайн харюугай ябадал хэжэ, Корчной саашадаа бирахагүй байһанаа ойлгоо бшуу. Тиигэжэ хойшолуулагдаһан наадаанда гурбахан ябадал хэгдээд, гроссмейстернүүд тэнсээбди гэлсэхэ баатай болоо.

Удаадахи наадан сентябриин 25-да үнгэргэгдэхэ. Мүнөөдөө Анатолий Карпов дүрбэн нааданай удаа 1:0 тоотойгоор түрүүлжэ ябана.

Ю. БАЛАШОВ,
уласхоорондын гроссмейстер.

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын США-гай президент Дж. Фордтой хөөрэлдэһэн тухай мэдээсэлые олон оронуудай газетэнүүд үргэнөөр толилно. Хоёр ороной арадуудай аша туһада, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туһада совет-американ харилсаае саашаданьзаһаруулан һайжаруулха хүсэлэнтэй байһанаа хоёр тала мэдүүлээ гээд эндэ тэмдэглэгдэнэ.

А. А. Громыкын Бонндо ерээд байха үедэнь совет-баруун германиин хөөрэлдөөнүүд болоһон байна гэжэ Варшавын «Двенник людовы» газетэ бэшэнэ. Шахардуу байдал һулаоуулха, харилсаа холбоо тогтоохо политикаяа үргэлжэлүүлхээр бэлэн байһанаа Советскэ Союз үшөө дахин элирхэйлэн мэдүүлээ.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сессиин хүдэлмэридэ зорюулагдаһан шэнжэлэлые ГДР-эй «Нойес Дойчланд» газетэ толилбо.

Болгар-совет хани барисаанай һарын үнгэргэгдэжэ байһан тухай материалнуудые болгар хэблэл үргэнөөр барлана.

Португалида, Африка түбидэхи тэрэнэй колонинуудта болоһон хубилалтанууд, мүн Эфиопидохи байдал колониализмын, империализмын аргаа барагдаад байһые, демократическа ба сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй саашанхи хүгжэлтэ дэбжэлтые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Болгариин «Поглед» газетэ бэшэнэ.

«Юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай хүдөө ажахын министрнүүдэй уулзалга Брюсселдэ болоод дүүрээ.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

ТАСС

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сесси пленарна хоёр заседани дээрээ зүблэхэ зүйлэй 110 асуудал баталаад, хүдэлмэришэ комитедүүдтэ эдэниие хубаарилжа, хүдэлмэриингөө бэлэдхэлэй шатые дүүргэбэ.

Палестинэ тухай, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай, Кипрэй асуудал тухай уласхоорондын гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаһан байна.

«Уласхоорондын аюулгүй байдал хангалгада, хүн зоной элүүр энхэ байлгада таарахагүй сэрэгэй ба бусад үйлэ хэрэгүүдэй байгаалида, сагай уларилда нүлөөлэлгые хорихо тухай» совет дурадхал нэгэн дуугаар һайшаагдаһан байна. Энэ асуудал политическэ асуудалнуудые, аюулгүй байдал хангаха асуудалнуудые шиидхэхэ нэгэдэхи комитедтэ зүбшэн хэлсэгдэхэ.

Хүдэлмэриин түрүүшын шатада Генеральна Ассамблейдэ хабаадагшад зүрюу хүсэнүүдтэй — шахардуу байдал һулаоуулгада тойбо татахые һэдэһэн хүсэнүүдтэй тэмсэхэ ушартай болобо. Зүблэхэ зүйлнүүдые зүбшэн хэлсэжэ, баталан абаха үедэ Израилиин делегаци Араб оронуудта, илангаяа Палестинын араб арадта харша добтолго хэһэн байна. Палестинэ тухай асуудалые зүблэхэ зүйлһөө гаргахаар оролдоһон байгаа. Гэбэшье тэрэ гансаардан, урагшагүйдэжэ һалаа.

Кипрэй асуудалые зүбшэн хэлсэлгые буруушааха хүнүүдшье олдобо.

Пекинэй түлөөлэгшэ Советскэ Союзда зүрюу харша хардалга гүрдэлгэнүүдые хэһэн байна.

Юрэнхы хөөрэлдөөн сентябриин 23-да ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сесси дээрэ эхилээ.

ХАНОЙ

САЙГОНДО АМГАЛАН БЭШЭ

ТАСС

Урда Вьетнамай Хюэ ба бусад провинциин түбүүдтэ болоһон демонстрацида хабаадагшадые сайгон захиргаанай зэрлиг муухайгаар хэһээһыень Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зурын правительствын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ эрид буруушаажа байһанаа мэдүүлбэ. Вьетнамай асуудалаар Парижай хэлсээе, Урда Вьетнамай хүн зондо демократическа эрхэ олгохоор хараалһан 1973 оной июниин 13-най хамтын коммюникее Тхиеугай захиргаан бүдүүлигээр эбдэнэ гээд МИД-эй түлөөлэгшын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Урда Вьетнамай арад зоной эрхэнүүдые хэлбэришэгүйгөөр сахиха, хашалта харшалалтаяа дары болюулха эрилтэ Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэ сайгон захиргаанай үмэнэ табина.

Хилын саанаһаа

· телефон · телеграф · радио

ГАВАНА

Дурасхаалта үдэр

ТАСС

Учредительнэ съездын 16 жэлэй ойе Кубын таряашад баяр еһололтойгоор тэмдэглэбэ. Газар таряалангай национальна жэжэ нэгэдэлнүүдэй (АНАП) үүсхэлээр энэ үдэртэ зорюулагдаһан суглаанууд, съездэ хабаадагшадтай таряашадай уулзалганууд бүхы орон дотор үнгэргэгдэнэ. 1958 оной сентябриин 21-дэ таряашадай съездын болоһон Соледад-де-Майари гэжэ нютагта ехэ митинг эмхидхэгдээ.

АНАП-та нэгэдэһэн Кубын хэдэн зуугаад мянган таряашад эдэнэртэ гүрэнэй үгэһэн газар дээрэ ажаһуунa, ажаллана. Гүрэнэй зүгһөө урьһаламжануудые үгэнэ, машина техникээр хангана, үйлэдбэрилһэн продукциинь тогтууритай сэнгээр худалдан абана.

Он жэлэй үнгэрхэ тума таряашадай байдал улам һайжаржа байнхай. Парти, правительствын анхарал оролдолгодо харюусажа, Кубын таряашад шэнэ общество байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадана.

САН-ХОСЕ

ГОНДУРАСТА ЕХЭ ҺАЛХИ ШУУРГАН БОЛОБО

ТАСС

Үнгэрһэн долоон хоногто Түбэй Америкын Гондурасай Республикада «Фифи» гэжэ ураган һалхи шуурган боложо, орондо ехэ гарза хохидол ушаруулаа. Даб дээрэ абтаһан мэдээнүүдэй еһоор, часай турша соо 200 километр хүсэтэйгөөр үлеэһэн һалхи шуурганай, шанга мүндэр бороогой үедэ 10 мянга шахуу хүн үхэһэн байна. Хэдэн арбаад мянган хүн гэр байрагүй үлөө. 900 миллион долларой материальна гарза хохидол ушаруулагдаа.

Хойто эрье шадар илангаяа шанга һалхин болоһон байна. Трухильо хото үнэһэн тоброг болгогдоо, Чоломо хотын 95 процентнь һандаргагдаа. Сан-Педро, Рио-Бланко, Пуэрто-Кортес гэжэ хотонууд ехээр һандаргагдаһан байна.

Гондураста портнууд, аэродромууд, электростанцинууд гэмтээгдэһэн байна. Телеграфна ба телефоной холбоон таһалдуулагдаа.

Гондурасай гадаадада гаргажа худалдадаг гол ургамал—бананай талмайнууд уһанда абтаа. Энэ шанга һалхинһаа гол түлэб үгытэйшүүл, жэжэ таряашад илангаяа ехээр хохидоһон байна.

Республикын президент Освальдо Лопес Арельяно радиогоор үгэ хэлэхэдээ, туйлай ехэ гарза хохидол ушаруулагдаа гэжэ мэдүүлбэ. Орон дотор онсо байдал соносхогдоо.

Абаралгын командануд, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, медикаментнүүдые, эдеэ хоолой зүйлнүүдые, хубсаһа хунар ашаһан самолёдууд, ашаанай машинанууд ехэ хохидолдо ороһон районуудта эльгээгдэбэ.

ДЕЛИ

Эхэ орондоо бусаха уряа

ТАСС

Эхэ орондоо бусажа, национальна экономикоёо хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха уряалтайгаар Индиин правительство гадаадын оронуудта ажаһуудаг энэдхэг эрдэмтэдтэ хандаба. Тусхай мэдээнүүдэй еһоор, орон нютагаа урилжа, гадаадада ажаһуудаг энэдхэг хүнүүдэй 40 гаран процентынь эрдэмтэд байһан ушар правительствын һанаае зобооно. Мүнөө 16690 хүн эрдэмтэн хариин гүрэнүүдтэ ажаһууна.

БЕЛГРАД

Белградтахи хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

Кипрэй президент архиепископ Макариос, СФРЮ-гэй президент И. Броз Тито гэгшэд эндэ уулзажа, хөөрэлдэһэн байна. Кипрэй асуудалаар адли һанал бодолтой байна гэжэ хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд элирхэйлээ гээд ТАНЮГ агентство тэмдэглэнэ.

Кипртэхи байдал тухай архиепископ Макариос дэлгэрэнгыгээр хөөрэһэн байна гээд мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Кипрэй хуулита президентые унагаажа, энэ гүрэнэй бэеэ даадһан, сүлөөтэ байдалые усадхаха һэдэлгэ гаргаа гэжэ И. Броз Тито тэмдэглээ.

Арал дээрэһээ гадаадын сэрэгүүдые бүрин гаргаһанай үндэһөөр Кипрэй асуудал нэн түрүүн шиидхэгдэхэ байна.

Сэрэгэй гаргашанууд нэмэнэ

Ороной 1975 оной гүрэнэй бюджет тухай хуулиин проектые ФРГ-гэй Бундестаг зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ. 154 миллиард марка гэхэ гү, али 1974 оной гаргашаһаа 8,7 процентээр ехэ мүнгэн гаргашалагдаха байна.

Сэрэгэй гаргашанууд бюджедтэ ехэ һуури эзэлнэ. Ерэхэ жэлдэ сэрэгэй сэхэ гаргашанууд 30 миллиард шахуу марка болохо гэхэ гү, али энэнь байгша онойхиһоо 1 миллиард маркаар ехэ байха юм.

Финансын министр Г. Апель шэнэ бюджет тухай Бундестагай заседани дээрэ элидхэл хэхэдээ, мүнөө баруун оронуудай финансын байдал хүшэр бэрхэтэй болоод байна гэжэ тэмдэглээ.

Бундестагта хэгдэһэн элидхэл тушаа үгэ хэлэлгын эхилһэнтэй дашарамдуулан, Германиин Компартиин хүтэлбэри мэдүүлгэ тунхаглуулба. Шэнэ бюджет Баруун Германиин үргэн ниигэ ажалшадай байдалые улам хүшэр бэрхэтэй болгохо байна гэжэ энэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ҮНШАГТЫ һонирхохо[...] байхат[...]

МАЛШАН-ҺАРМАГШ[...]

Урда Африкын уг нюта[...] зон һармагшание мал а[...] даг болгожо һургадаг [...] Тэндэхи нэгэ бишыхан то[...] до Эла гэжэ нэрэтэй һар[...] шан ямаа адуулна. Бүр[...] ха нарай байхадань тэр[...] эхэһээнь һалгажа, ямаа[...] тай суг ехэ болгоһон юм.

Ямаан һүрэгтэй суг я[...] даа, үндэр модон дээрэ га[...] һуугаад, хэрбээ хорото[...] амитанай үзэгдэбэл хашха[...] аюулай дохёо үгэдэг ба[...] Малнуудай бэлшээридэ, [...] луурида ябахадань ходо [...] жа ябахаһаа гадна, захад[...] тогтоожо, суглуулжа [...] болоһон юм.

МАЛШАН-СТРАУС

Элдэб суу үгэ бүхэндэ [...] шэгүй ха. Страус шубуун [...] хай, аюул тохёолдобол то[...] гоо элһэ руу хэжэ нюүд[...] жэ хэлсэдэг. Үнэндөө [...] бэшэ байна. Дэлхэй [...] эгээл томо тэрэ шубу[...] ехэ зоригтой амитан юм. [...] рикадахи хони үсхэбэри[...] тэрэнэй баатарлиг зо[...] ашаглан, мал һүрэгөө [...] луулдаг байна. Тусхай [...] мал тиимэ «жэгүүртэн-мал[...] харууһалжа ябаһан һүр[...] ан арьяатанай добто[...] тэрэнэй урдаһаа байлда[...] шожо намнадаг зани[...] Мүн бэлшээри дээрэнь да[...] даһан танигдаагүй хүнд[...] ородог, дүтэлүүлдэггүй [...]

КРОКОДИЛНУУДА[...] ЗАПОВЕДНИК

Африка түби дээрэ би[...] сэдэг 21 янзын крокоди[...] дай 15 янзань уг таһар[...] болохын аюулда хүрэжэ [...] на. Энэ юунһээ болобоб [...] тэрэнэй гоё араһые аш[...] хын тулада ямаршье хи[...] гүйгөөр хюдажа, элдэб һ[...] эдлэлдэ — часай ооһорһоо [...] лээд лаампын абажур хү[...] хэрэглэнэ ха юм. Кроко[...] нуудай үндэһэ таһалан [...] хаха ябадалһаа абархы[...] лада бүхы Африка дотор [...] хуу тэрэниие агнаха я[...] хоригдобо. Мүнөө тэндэ [...] кодилнуудай заповедни[...] байгуулха, мүн тэрэниие [...] гөөр үсхэбэрилхын тула [...] баторнуудые эмхидхэхэ [...] түсэбүүд табигдажа бай[...]

ОРЬЕЛ ҮНДЭРЭ[...] ОРОЙДОХИ АЭРОДР[...]

Дэлхэй дээрэ эгээл орьё[...] дэр Джомолунгма гэжэ [...] орой шадар оршодог Не[...] нэгэ нютагтахи аэродром [...] даа түби дэлхэйн бүхы [...] ромуудһаа хамагай үндэр [...] зарта түхеэрэгдэһэн [...] юм. Тэрэ далайн нюур[...] дээшэ 3750 метртэ орш[...]

УЛААН, СЭНХИР, НОГООН...

Индонезидэхи Флорес ар[...] үзэсхэлэнтэ гоё һайхан [...] рынь тус арал дээрэ Энд[...] жэ эгээл томо хото шада[...] шодог гурбан нуур бо[...] Эдэ нуурнууд үни унт[...] вулкануудай һуури, к[...] дээрэ бии болоһон байна. [...] нуурнууд тус бүридөө [...] улаан, сэнхир, ногоон [...] уһатай. Нуурнуудай то[...] кратер бүхэниинь эзэтэй [...] гэжэ нютагайнь хүн зон [...] сэдэг гээд, Польшын «Ко[...] нентын» журналай корр[...] дент хөөрэнэ. Улаан нуу[...] эзэн үрэжэлтэ ургамалай [...] Хэрбээ һайн ургаса а[...] хүсэбэл, тэрээндэ үргэхэ [...] ха ёһотой. Мүнөө үеын [...] барайгар үргэдэг боло[...] Урдань хүнэй ами то[...] ёһолдог байгаа. Сэнхир [...] райнь эзэн — инаг дурые [...] шаан хамгаалдаг. Хар[...] гоон уһатай нуур тээшэнь [...] наһа наһалхые хүсэһэн [...] хүгшэд харгылдаг гэнэ. [...] ондоошье һүзэг бии: Но[...] уһатай нуур — һайн за[...] сухаваадиин орон, [...] улаан нуур соонь нүгэлтэ[...] лэй тама гэнэ.

СУУТА ЗААН

Африка дотор эгээ[...] Ахмед гэжэ суута заан [...] һа хүрэжэ аялһан байна. [...] заан Кениин президент[...] талһан тусхай хууляар [...] гаалагдажа байһан юм. З[...] яһа абахын түлөө го[...] ангуушадһаа тус заание [...] гаалха тухай захирал[...] ондо баталхадаа, Кенин [...] зидент Дие Кениата [...] хэлэһэн гэхэ: «Бүхы хү[...] анхарал татадаг ан амита[...] римдаа дайралдадаг. [...] тиимэ амитанай нэгэн [...] болоно. Энэ абарга [...] амитан бүхы дэлхэй дээр[...] дээжэ болонхой».

«Азия и Африка сего[...]» гэжэ журналһаа.

Редакторай ор[...]
М. Н. НИМАЕ[...]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хонидые таргалуулха ажал үргэнөөр ябуулха» түрүү бэшэг. Республикын таряалан дээрэ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Бэдэрэлгын аша үрэ» — Н. Шелковниковой статья. «Бухэ үндэһэн» — Н. Ефимовэй статья. Орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Комсомолой барилгын талмай» — Ф. Кияшкын статья. «ГДР ойнгоо баярта бэлдэнэ» — статья. Юртэмсэ дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Загаһа шэнжэлэгшэдэй лаборатори» С. Тюлюкинэй статья. Врачай зүбшэл. ТАСС-ай материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — «Манай пионернүүдэй республикада». Артегэйхидэй айлшад — Советскэ Союзай Геройнууд В. К. Коккинаки, П. И. Климук ба З. А. Сорокин. 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — Арадай хатарай уран бэлигтэнэй ансамблиин фестиваль **(үнгэтэ)**. 15.55 — «Совесть» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 17.20 — 17.30 — Забһарлалга. 17.30 — «Пензенскэ областиин угтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». КПСС-эй Пензенскэ обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Б. Ермин дамжуулгада хабаадана.

Улаан-Үдэ. 18.15 — Телевизионно һонин. 18.35 — «Эдэбхитэдтээ түшэглэн». Хөөрэлдөөн (буряадаар).

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Хоккейгээр уласхоорондын уулзалга. СССР-эй ба Канадын суглуулагдамал командануд **(үнгэтэ)**. 21.30 — «Домби и сын» — телевизионно зүжэг (1-дэхи хуби) түрүүшынхээ харуулагдаха **(үнгэтэ)**. 23.00 — СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент В. Г. Афанасьев телевизор харагшадай асуудалнуудта харюусана **(үнгэтэ)**. 23.30—Уфагай мотоорбүтээлгын заводой арадай академическэ капеллын концерт **(үнгэтэ)**. 23.50—24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Документальна экран.

Сагай уларил

Мүнөөдэр нэгэ бүрхэжэ, нэгэ сэлмэжэ байха, зарим газарнуудта ойр зуура бороо орохо, хадаар нойтон саһан орохо. Секундын 7—12 метр хүсэтэйгээр баруун тээһээ һалхилха. 9—14 градус дулаан байха. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 0 градус тухай, үдэрынь 9—11 градус дулаан болохо.

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00569. Заказ №